

AZ ÚT

Folyóirat a lelkipásztori és nevelői munka számára

VIII. ÉVFOLYAM

Alapította

1926

1. SZÁM

RAVASZ LÁSZLÓ

JANUÁR

TARTALOM:

Az Ige tükrében: *Megértitek...*

Igehirdetés, kultusz: *Zakeus.*

(Beszédvázlat.) [M. S.]

„Bizonyágtétel.” (Vásárhelyi
János egyházi beszédei [M. S.]

Gyülekezeti munka: *A szekták
és az ellenük való védekezés
módjai.* [Dr. Mátyás Ernő.]

*Útmutatás a presbiteri kon-
ferenciákhoz.* [I. L.]

Tudomány és világnézet: *Az
emberi élmény és isteni kijelen-
tés.* [T. S.]

Asszonyainknak: [Pilder Mária.]
Az én Kicsinyeim. (Gyermekek-
traktátus.)

Áhítat percei. (Útmutató a Biblia
napenkénti olvasásához.)

Bibl. Univ. Cluj.

Nr. 64 1927

SZERKESZTIK ÉS KIADJÁK:

Dr. IMRE LAJOS

Dr. MAKKAI SÁNDOR

Dr. TAVASZY SÁNDOR

Megjelenik:

július és aug. kivételével
minden hónapban

Felelős szerkesztő:

Dr. Imre Lajos.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Cluj-Kolozsvár, C. Victoriei 38.

Előfizetési ára:

Egész évre 200 Lei.

Egyes szám ára 20 Lei.

Új kiadványaink:

1. Az **Ünnepnapok** c. füzetekből újabb sorozat most van nyomás alatt. Ez a tíz füzet méltó folytatása lesz az elsőnek, s a sorozat április végén már kapható lesz.

2. Lapunkból különlenyomat gyanánt jelennek meg:

„Az én kicsinyeim“

gyermektraktátus, vasárnapi iskolás és iskolába járó gyermekeknek, olcsó, kedves ajándék, egy drb. ára 50 bani.

Áhitat percei

mindennapra való bibliaolvasó kalauz, alkalmas magán és családi áhitatokra, bibliaköröknek különösen szórványokban való kiosztásra. Nélkülözhetetlen a konfirmándusok bibliaóráihoz. Lelkészársaink, vasárnapi iskolai vezetők figyelmét felhívjuk ezek terjesztésére. Darabja két lei, havonta jelenik meg.

3. Nyomás alatt van a

Maradj velem

imádságos könyv második kiadása szép kiállítás, bővített tartalom, finomabb papír.

Támogassuk AZ ÚT iratterjesztését.

Terjessze gyülekezetében az

BCU Club Central University Library Uj
IFJU ERDÉLY

legolcsóbb és legolvasottabb erdélyi magyar keresztyén ifjusági lapot. Nagy segítséget fog nyújtani az ifjuság közti munkájában.

Főszerkesztő: *dr. Imre Lajos.*

Előfizetési ára egy évre 80 lei, félévre 40 lei.

Kiadóhivatal: Kolozsvár, Calea Victoriei No. 38.

Harang és fémöntőde

SCHIEB

Sibiu, Vasut-u. 15.

Szállít templomi harangokat garantált békeötözésben, művészi kivitelben a legmesszebbmenő jótállás mellett.

Hosszuévi tapasztalatok ezen szakmában

elsőrendű munkát biztosítanak.

Kérjen külön ajánlatokat.

Figyeljen jól a fenti címre.

AZ ÚT

FOLYÓIRAT A LELKIPÁSZTORI ÉS NEVELŐI MUNKA
SZÁMÁRA.

ALAPITOTTA :
RAVASZ LÁSZLÓ.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SZERKESZTIK ÉS KIADJÁK :
DR. IMRE LAJOS, DR. MAKKAI SÁNDOR,
DR. TAVASZY SÁNDOR.

VIII. ÉVFOLYAM.

1926.

Tartalomjegyzék.

Az Ige tükrében.

	Lap.
Megértitek . . . (I. L.)	1
A szív elrejtett embere. (I. L.)	33
Az 'gével való sáfárkodás. (Maksay Albert)	66
Jeroboám (I. L.)	97
Könnyű-e keresztyénnek lenni? (I. L.)	129
Éhség az Ige után	161
Népszerűtlenség. (I. L.)	189
Harc a lehetetlenséggel. (I. L.)	237
Az advent útja. (T. S.)	273
Élet és munka: Predikátornak való imádság.	191
Önvizsgálatom kérdéseire.	239
Gerhardt Pál adventi éneke.	275

Igehirdetés, kultusz

Zakeus. (Beszédvázlat.) (M. S.)	3
„Bizonyágtétel“. (Vásárhelyi János egyh. beszédei) (M. S.)	5
Biztonság, bizonyosság, öröm	99
A bűneinken való szomorkodás. (I. L.)	163
Paul Gerhardt. (Járosi Andor)	192. 285
Igehirdetésünk átalakulása. (I. L.)	276

Gyülekezeti munka.

A szekták és az ellenük való védekezés módjai. (dr. Mátyás Ernő)	9. 35. 68. 113. 134. 170. 204. 244
Ütmutatás a presb. konferenciákhoz. (I. L.)	15
A szórványok gondozása. (I. L.)	131
Tervezet az egyházi törvények revíziójához.	196
A külmiszió kérdése a munkában. (I. L.)	240

Vallásos nevelés.

Tervezet a népisk. vall. tan. és vall. nevelés reformjához. (I. L.)	76
---	----

Tudomány és világnézet.

Az emberi élmény és isteni kijelentés. (T. S.)	19. 42. 85. 122. 140. 176
Az én szolgálatom. (G. L.)	210
A reformáció igazsága. (T. S.)	251

	Lap.
Isten megismerésének problémája. (T. S.)	289
Az amerikai fundamentálizmus és modernizmus vezéralakjai. (M. A.)	45

Asszonyainknak.

A papné a szószék alatt s a szószéken. (Pilder Mária)	24
A papné, mint anya. (Pilder Mária)	51
Ébredjünk! (Pilder Mária)	145
Milyen szellemben nevelkednek gyermekeink (P. M.)	119
A papné a gyülekezetben (P. M.)	181
Képek a mohammedán világból. (Pilder Mária)	221
A vasárnap. (Pilder Mária)	258
Halálból az életre. (Donald Fraser u.)	260

Irodalom.

W. Heyns: Református dogmatika. (M. S.)	54
„Élő Könyvek.” (T. S.)	57
Csiky István: Jer és lásd meg!	88
„Jugend in Aller Welt.”	148
Vásárhelyi János: Megvizsgáltatva — vigasztalni. (Járosi)	148
Dr. Csiky Gábor: Hiszek egy Istenben... (I. L.)	225
Dr. Vass Vince: Utmutató bibliakörök vezetésére. (I.)	226
„Zengjen hálaának.” Énekeskönyv.	227
„Harangszó”	293
„Református Igehirdető”	294

Egyházi szemle.

Uj korszak küszöbén (I. L.)	185
A nagyenyedi nagyhét.	228
A fejelemnélküli egyház (I.)	229

Az Én Kicsinyeim.

Gyermektraktátus.	31. 63. 95. 126. 158. 235. 271. 299
-------------------	-------------------------------------

Áhitat percei.

Utmutató a Biblia naponkénti olvasásához.	27. 59. 91. 154. 231. 266. 295
---	--------------------------------

Szerkesztői és kiadóhivatali

üzenetek, nyugtázások.	50. 58. 89. 128. 152. 180. 257. 301
------------------------	-------------------------------------

102

As a result of the...
The...
M.A.

11

The...
The...
The...

12

The...
The...
The...

13

The...
The...
The...

14

The...
The...
The...

15

The...
The...
The...

16

The...
The...
The...

17

The...
The...
The...

18

The...
The...
The...

19

The...
The...
The...

20

The...
The...
The...

21

The...
The...
The...

22

The...
The...
The...

23

The...
The...
The...

24

The...
The...
The...

25

The...
The...
The...

26

The...
The...
The...

27

The...
The...
The...

28

The...
The...
The...

29

The...
The...
The...

30

The...
The...
The...

31

The...
The...
The...

32

The...
The...
The...

33

The...
The...
The...

34

The...
The...
The...

35

The...
The...
The...

36

The...
The...
The...

37

The...
The...
The...

38

The...
The...
The...

39

The...
The...
The...

40

The...
The...
The...

41

The...
The...
The...

42

The...
The...
The...

43

The...
The...
The...

44

The...
The...
The...

45

The...
The...
The...

46

The...
The...
The...

47

The...
The...
The...

48

The...
The...
The...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Az Ige tükreben.

Megértitek . . .

„Az utolsó napokban értitek meg
e dolgot.“ Jer. 30 : 24. b.

Mindig nehezebb és mindig érthetlenebb ez a mi sorsunk. A próbák és bajok, melyek szomoruvá és nehezzé tették a mult évet nem kevesbednek, sőt növekednek. Ujabbak és ujabbak jönnek hozzájuk, vagy még fenyegetnek a jövődő fátyla mögött, rejtelmesen, ijesztően. Egy-egy pillanatra úgy tetszett, mintha világosság kelne a távolban, meg-megcsendül egy új hang, aminőt régen nem hallott a fülünk, a béke, a szeretet hangja, aztán megint beborul minden. Isten karja még súlyosabban nehezedik népére. Vagy a világ többi részén mindenütt hajnalodik, csak mi haladunk az éjszaka felé? Akár kívülről, akár belülről nézzük egyházunk jövőjét, egyformán vlgasztalannak látszik. Mit akar Isten ezzel a sötétséggel, melybe helyezett? Meglátjuk-e még a világosságot, lesz-e számunkra még izenete a békességnek, örömnök, sebeinkből gyógyulást, fájdalmainkra balzsamot kapunk-e még?

Lehet erre felelet a néma belenyugvás, a reménytelen lemondás is. Így van és nincs mit változtatni rajta. Számot kell vele vetnünk, hogy Istennek esetleg nincs más terve velünk, minthogy kiszolgáltasson a nyomorult megsemmisülésnek és legjobb, ha előre beletörődünk sorsunkba. Hátha befejeztük küldetésünket e földön s betelik rajtunk az ítélet, melyet Isten kimondott, eltávozunk innen, vagy bizonyásgul a népeknek a felől, hogyan pusztul el Isten egy nagyrahivott, de Hozzá hűtlenné lett eszköze, vagy azért, hogy pusztulásunk eleven szén legyen a világ fején s gyarapítsa annak bűneit és ítéletét. Isten világában nincs kezdet és vég s ha mi úgy látjuk is, hogy ezután következett volna az, hogy igazán hivatásunknak éljünk, ha most kezdtük is meglátni, hogy milyen dicsőséges hivatást tett vállainkra Isten e felséges magvetésben, úgy tetszett szent akaratának, hogy az aratását ennek soha ne lássuk meg földi szemeinkkel, hanem majd csak az örökkévalóságban angyalai arató keze nyomán.

De Isten Igéje nem ezt a megoldást adja ebben a részben. Az Ige azt igéri mindazoknak, akik egy szomorú és reménytelen jelen kétségei közt Hozzá folyamodnak magyarázatért, hogy „megértitek e dolgot.” Mindennek a bizonytalanságnak van egy magyarázata, van megoldása, melyet meg fog érteni az a nép, az a lélek, aki nem veszi el a bátorságát és nem másutt keresi a megoldást. Nem leszünk értellenségre és vakságra kárhozhatóva, néma és tudatlan tárgyai gyanánt Isten örök munkáinak és akaratának, hanem érteni és tudni fogunk mindent, ami a mi szenvedéseink és próbáink felől rendeltett Isten örök tanácsában.

„Megértitek az utolsó napon”, akkor, mikor Krisztus teljes uralmat vesz ezen a földön, megérti az a lélek, melyben teljes uralmat vett Krisztus, mely nem a maga gyarló értelmével nézi tovább a dolgokat, hanem Krisztus lelkétől vezetve. Megérti az a nép, mely befogadta Krisztust és szerinte akar élni s míg másoknak érthetetlen és zavaros marad a jövő kérdése, addig annak a népnek világossá válik, mit akar Isten az ő szenvedéseivel.

Oh, erre a megértésre érdemes előkészülni. Nem a haragra és kárörömré, nem a kétségbeesés vagy dicsőség gondolataira, hanem arra, mikor meglátjuk, mit tud tenni Isten a mi szenvedéseink által az Ő országáért és az Ő dicsőségére. Érdemes rá előkészülni alázatos tűréssel és nem csüggedő hittel, hogy egykor minden kétség megoldódik és mi nem a mának, hanem annak a jövőnek az érdekében élünk. Érdemes kinyitni a szemeinket és nézni Isten csodálatos tanácsát, amint közelebb és közelebb jön a beteljesüléséhez: hogyan lesz egy megvetett népből, egy elpártolt anyaszentegyházból Isten világossága azok számára, akik körülte élnek. Ez Isten akarat, melyet meg kell érteni és amelyet megért mindaz, aki Krisztus jelenlétében nézi a jelen idők nehézségeit. Mint a hogy sok minden világossá lett már előttünk, amit nem értettünk eddig.

Ez az új évi munka első felhívása hozzánk, ha csüggedten nézünk titokzatos arcába. Most még nem tudjuk, hogyan fogja Isten ezt a tervét végrehajtani, nem tudjuk, mennyi fájdalmas megpróbáltatás az, ami reánk, egyházunkra és gyülekezetünkre várakozik, de megértjük ezeket a dolgokat akkor, mikor Isten megvilágítja a szívek titkait és Krisztus világossága felragyog az életünk éjszakájában.

I. L.

Zakeus.

Beszédvázlat.

Luk. 19. 1—10.

Az ujjászületés képe ez a történet. Az igazi élet akkor kezdődik, mikor a Krisztus a lélek számára életté és valósággá lesz. Ez történt Zakeussal. 1. A történet színhelye Jerikó. Különös hely az evangéliumban, mely úgy szerepel, mint a gazdagok jóillatu városa, de ugyanakkor a vak Bartimeus koldus-életének színtere is. E város Jeruzsálemben vivő útján leselkednek a rablók, akik félholtra verik azt a kalmárt, akin az irgalmas szamaritanus könyörült. És itt székel a vérszopó fővámszedő, Zakeus is. A gazdagok, koldusok, kalmárok, utonállók, jötevők és vámszedők e városa mi lehetne egyéb, mint ennek a világnak a képe? A Jerikóba jövő Jézus a világba jövő Krisztus kiabrázolója. De Jézus csak *átalmegy* Jerikón, utjának célja Jeruzsálem, a Golgota. *Atalmegy* a világon, a kacagó, jajgató, leselkedő, gyilkoló, vásártűtő, kizsákmányoló világon, vállán az isteni szeretet keresztjével. Hogy fogadjátok őt átvonuló útján? Zakeus fővámszedő, gazdag, de törpe, torz ember volt. Két jellemző vonása a *törpeség* és *kegyetlenség*, mely nála összefügg. Foglalkozása a fővámszedőség, a hatalomtól bérbevett adók lelketlen fölhaltása, zsarolás, szipolyozás, saját vérein való kegyetlenkedés. Az érzéketlen, kemény szív és a hóhéri lelkület szükségképen alakult ki benne. A gyűlölet azzal állt bosszút rajta, hogy törpeségét guny tárgyává tette. S ez még keményebbé tette őt. Az lett a törekvése, hogy letiporja azokat, akik testi torzságát kigunyolták s aranyhegyet építsen harárcsolt pénzéből, hogy annak tetején hatalomban és gögben, rettegett gazdagságban és élvezetekben nője túl gyűlölőit. Zakeus *magas, nagy* akart lenni s ezt a Mammon által remélte, nem látva, hogy ez a nagyság még a testi törpeségnél is alacsonyabbá teszi őt, lélekben torzá és nyomorékká. Így lesz a *törpelelkűség* képévé. A mi lelki nyomorékságunk megszégyenítő tükrévé. A mi világunk a lelki Zakeusok, a kicsi, torz lelkek világa. Korunk, életünk, kétségbeejtően mutatja a lelkiség sorvadását. Nagylelkűség, nagyszívűség, lelkimagasság helyett bosszuszomj, gyűlölködés, porbancsuszó érzékiség, a magasból lehajló könyörület helyett az elbukottakon való nagyképű botránkozás és kárörvendő szenteskedés, utálatos, hazug, csuszómászó, féreglelkű embervilág, melyet törpesége kegyetlenné tesz, hogy másokat meggyötörjön s ebben élvezze a nagyságot. Ezzé tette a vilá-

got az Istentől, a lelki nagyságtól való elszakadás. A Sátán járma, a kit a költő olyan megrendítő igazsággal nevez *féregistennek*, akinek bibliai neve a legyek, csipős rovarok és férgek urát jelenti. 2. Zakeus *igyekezett* Jézust látni: ki az? Hallott a Messiásról és dicső, fenséges *daliára* gondolt. Daliát, óriást akart látni a törpe. A törpe *titokban* mindig az óriásokkal álmodik és boldogtalan szívébe édeskeserűen nyilallik bele: *én is nagy-nak, magasnak* voltam szánva, úgy kellett volna születnem, az akarok lenni. S csak akkor látta meg igazán a maga törpeségét, a mikor várta az óriást. És ez annyira kinozta, hogy guny, szitok, kődobálás közt kapaszkodott a fára, mert arra vala elmenendő az óriás. Szívében izzó kíváncsiság gyult: hasonlítok e hozzá bár egy vonásban, lehetek-e olyan valaha, mint Ő? *Helyettem* nagy ő, a magam álmodott nagyságát csodálhatom benne, látnom kell mindenáron! Ime a képe a törpe léleknek, amely *megszomjuhozta a lelki nagyságot!* Bármily utálatos is a törpe szív, titokban óriással álmodik: *én is nagy-lelkűnek* voltam szánva, az akarok lenni. És ha *kinozza* a törpeség s Jézushoz vonza a lelket a nagyság vágya, aki meggyűlölte lelke nyomorékságát s úgy megy Krisztus elé, mint aki helyette, érette nagy, az találkozik vele, annak valóság lesz az Ur. Mi történt? Zakeust nem a Jézus külső nagysága hódította meg, hanem az a *nagy-lelkűsége*, hogy meglátja és megszánja épen őt, akit mindenki gyűlölt. Naggyá lett lelkében azért, hogy Jézus szemében láthatóvá lett. Többé nincs szüksége külső magaslatra, sietve száll alá és örömmel fogadja őt. Felnyilik hitének szeme és meglátja Krisztusban Isten nagyságát és a maga igazi nagy életét. Meghódítja farkasszívét az isteni szeretet édes, végtelenül könyörületes *lehajlásának égigérő magassága*. A világ megbotránkozott rajta, hogy Jézus ehez a bűnös emberhez ment be szállásra, de aki *önmagáról* tudja: *én vagyok* a bűnös ember, az tudja egyedül, hogy Krisztus a *kegyelmes* Isten és a Zakeus boldog, szent tékozlásával szórja szét addigi kincseit s siet gyógyítani sebeket, melyeket vert, mert *ujjászületett* azáltal, hogy megszületett neki a Megváltó. Idvessége lett annak a háznak, ahol a törpe szív Ábrahám fiának, a *hit* gyermekének bizonyul, aki Krisztusban Istent karolja át. Érette jött Krisztus, hogy megkeresse és megtartsa azt, ami elveszett. A legnagyobb magasság: az isteni Szeretet keresi a mi törpe szívünket, hogy megtartsa azt. Nem álmodtunk e róla törpeségünk kinos éjszakáin? Most már nem álom, eljött, itt van. Krisztusban a miénk a lélek végtelen, tökéletes óriás élete.

(Irodalmi feldolgozás joga fenntartva).

M. S.

„Bizonyágtétel.“

Vásárhelyi János egyházi beszédei. Torda, 1925. 316 lap.

Csak nem régiben hívtam fel a figyelmet e lap hasábjain igehirdetésünk válságára. Máshol és más alkalommal pedig kifejtettem, hogy egyházunk élete legaggasztóbb szimptomájának tartom az élő és írott igehirdetésben való nagy elhanyaglást. Akkor arra is rámutattam, hogy az élő igehirdetés hatalmát az roppantotta meg, hogy végzetesen hiányzik annak irodalmi alátámasztása és erőtartálya. Egyházi irodalmunk legujabb termésében valódi ritkaságszámba megy az igehirdetői alkotás. Ez magábanvéve, a multakhoz mérve még nem baj, mert a háború előtt és alatt az volt a legnagyobb bajunk, hogy a predikációs irodalom valóságos burjánzásnak indult s minden egyebet elölt arankaszerű vegetációjának értéktelen és káros tobzódásával. Viszont, amennyire nem baj az, ha rossz predikációk nem ternyésznek, épen annyira baj az, ha irodalmi mintául és ihletőül alkalmas igehirdetés nem mutatkozik.

Az irodalmi formában megjelenő igehirdetés elé kétféle mértékegységet állíthat a szakkritika. Lehetséges egészen irodalmi mértéket alkalmazni reá, mint sajátos építő műalkotásra, amelyet lényege szigorúan elhatárolt, de teljesen irodalmi műfajként állít szembe a szépirodalmi és tudományos irodalmi alkotásokkal, az esztétikai gyönyörködtetés és a filozófiai magyarázat céljait meghaladó építés műfaji lényében. Az ilyen mértékű igehirdetés azonban nagyon ritka. Közvetlenül a mi erdélyi református egyházi irodalmunkban ilyen műfajt képező igehirdetést csak Molnár Albert és Ravasz László alkotásai mutatnak s általában a legritkább jelenség ez az egyetemes keresztyénség irodalmában is.

Hogy ilyen tisztán irodalmi becsű igehirdetés jöjjön létre, ahhoz vagy az építő gondolatok eredetisége és gazdagsága, vagy az írásművészeti forma eredetisége és szépsége szükséges, amelyek megőrzik hatásukat akkor is, mikor már az aktuálítás régen elmúlt belőlük. Az ilyen alkotások egyetemesértékűek, viszont a mindennapi igehirdetésre nézve kevésbé hatékonyak. Lehetséges azután egy más szempont is, amelyből az írott igehirdetést mérlegeljük. Ez a szempont szintén irodalmi szempont ugyan, de már nem tisztán csak az, eltekintve minden egyébtől. Itt már sokkal inkább azt nézzük, hogy *homiletikai* szempontból mit adnak az alkotások, mennyi építésre alkalmas anyagot tartalmaznak s mennyiben alkalmasak a mindennapi igehirdetői munka megtermékenyítésére. És ezzel együtt előtérbe kerül az igehirdetés aktuálításának szempontja is, mert a kérdés abban fog kicsucsosodni, hogy az igehirdető mennyire találta meg a saját korának, környezetének, népének, speciális gyülekezetének tényleges szükségleteire az építő értékű feleletet. Vásárhelyi János „Bizonyágtétel“ c. nagy beszédkötetét, amely 63 be-

szédben egy egész év igehirdetését reprezentálja, maga helyezi e második mértékszempontra alá előszavában, ahol kifejti, hogy beszédei nem az irodalmi alkotások öncélúságával jöttek létre, hanem a nagyon elfoglalt gyakorló lelkész pásztori beszélgetései során felvetődött lelki problémákra adott, közvetlen feleletek gyanánt, az élet valóságos talajából nőve ki, mint nyílt, őszinte biznyságtételek az Evangélium örök igazságai mellett. A szerzőt kettős törekvés vezette: feleletet adni a kérdezőnek a saját társadalmi rétegének színvonalához szabva és egyúttal követve nagy igehirdetők megoldásainak utmutatását.

Ez az előszó maga egy kis homiletikai biznyságtétel s a legnagyobb figyelemre méltó. A szerző álláspontja eszerint az, hogy az igehirdetés a lelkipásztorok körében nézve, (mert ő ezen belül és nem egyetemes irodalmi szempontból nézi és gyakorolja) a pásztori beszélgetésekben felmerülő lelki kérdések gyülekezeti kultusz keretében való megválaszolása, hogy mindenki épüljön általa. Ez képezi az igehirdetés reálitásának és aktuálitásának alapját s ezzel lesz az pedagógiai tevékenységé. A predikáció, mint felelet, kettős kriterium alá esik. Személyes, őszinte, közvetlen biznyságtételnek kell lennie, az igehirdető által már átélt igazságról, mert ez teszi a beszédet építővé, továbbá a biznyságtételnek evangéliumának kell lennie, mert ez adja objektív becstét és maradandó tartalmát. Végre két módszert elv: alkalmazkodás a hallgatók nivójához és a nagy igehirdetők utmutatásához. Ezekben a legfőbb viláosság van körülvalozva a szerző igehirdetésének egész karaktere s megjelölve a határok, amelyek között az él és hat. A „nagy igehirdetők“ képezik azt az irodalmi irányvonalat, mely az aktuálisan felül, egyetemes értékű módon mutatja a kérdések megoldásának útját s a gyakorlati igehirdető ezek alapján alkalmazza, aktualizálja a feleleteket gyülekezetének tényleges kérdéseire, természetesen a saját lelkének élményszűrőjén át, mint egyéni biznyságtételt.

A gyakorlati igehirdetés e bölcs és határozott programjának akar gazdag illusztrálója lenni a testes kötet 63 beszéde. Valóban értékes és gazdag illusztráció. Az egyházi év ünnepi alkalmainak mindenikén kívül a keresztyén élet legkülönbözőbb, legégetőbb és legszükségesebb mindennapi kérdéseire adott feleletek egész serege foglaltatik benne s alkalmunk van látni egy nemes, gondos pásztori lélek munkáját, mellyel hivatást irányítja, oktatja, építi, vigasztalja az élet küzdelmeiben s egyúttal biznyságot tesz a saját lelkének töprengéseiről és megnyugtató megoldásairól. Szép tanubiznyság ez a kötet egy a Bibliát, az életet és a Krisztus nagy biznyságtételeinek vallomásait egyformán odaadóan és nyílt szemmel tanulmányozó modern lelkipásztor folytonosan érdeklődő, tanuló és tanulmányait gyülekezte javára buzgón alkalmazó lelki és szellemi munkájáról. Hallgatóinak nivóját lelkiismeretesen szem előtt tartva, vigyáz, hogy a theologiai és hitvallási igazságok elméleti mélységei

gyakorlati illusztrációk megvilágításában közel jönnek, megfoghatókká és hatékonyakká legyenek a lelkek számára, s ha eközben mélységükből és essenciájukból szükségképen veszi-
tenek is, viszont tapinthatóság és érzelmiség tekintetében sokszor
reálisabbakká lesznek. Theologiai világnézetében kerüli az egy-
oldaluan és élesen kálvinista megvilágításokat s inkább a
protestantizmus közös evangéliumi igazságait szereti felmutatni
könnyedebb, de nemes liberálizmussal, mely egyéniségére jel-
lemző. Predikációi a mindennapi embert tartják szem előtt s
főleg a szivhez szólanak, meghatni, megindítani igyekeznek
inkább, mint meggyőzni. E tekintetben hatásosan és sohasem
kirívólag szónoki, retorikai eszközökkel tudatosan él. Általában
igen jelentős mind a képessége, mind a tanultsága a szónoki
előadásban. A kötet arra is tanulságos példa, hogy az olvasni
és látni szerető igehirdető milyen gazdag kicstárt gyűjthet és
hasznosíthat a szószéken történelmi, szépirodalmi és mindenféle
olvasmányaiból. Stílusa világos, egyszerű, sima, folyamatos és
könnyed, néhol kisebbszerű feldolgozatlan idegen hatásokkal,
melyek külföldi igehirdetők olvasása nyomán maradhattak benne.
Könnyen leküzdhetők, mert nem lényegbevágók. A beszédek
leírva is *beszéd*ek, élénken mutatják, hogy szerzőjük igazi szó-
nok, aki az élő beszédben igazán önmaga és beszélni született.
Ha nem tudnók is, hogy Vásárhelyi János ma Erdélyben egyike
a legkülönb szónoki egyéniségeknek, e beszédek ugyanis bizony-
ságot tennének [Mellej / Central University Library Cluj](#)

Aki a kötetet elolvassa, kétségtelenül uralkodó benyomás-
ként fogja tapasztalni a sokoldalú és sokérdeklődésű, a mély-
ség sötétje helyett a szélesség csillogásában pompázó igehir-
detői egyéniség sajátosságait, melyekre fentebb rámutattam.
Vásárhelyi ennek a típusnak nemes és értékes képviselője.

A könyv és a szerző jellegzetes tulajdonságának kell tar-
tanunk az illusztrációkkal való folytonos élelét. Azt lehetne
mondani, hogy *liberális* oldalról ugyanannak az igehirdetésnek
tipikus képviselője, melyet a maga módján a *pietizmus* tett
uralkodóvá. A történetekkel és citátummokkal való illusztrálás
homiletikai kérdése szerintem elvi tisztázásra vár. Nem beszélek
a kitalált mesékről, amelyeket már Péter apostol kárhoztatott.
A történeti, irodalmi, egyháztörténeti példák és a nagy egyházi
és világi személyiségek szavai jönnek itt szóba. Kétségtelen,
hogy az igehirdető saját gondolatának, vagy a bibliai kép meg-
világításának érdekében jogosult, néha egyenesen nélkülözhe-
tetlen és pótolhatatlan egy-egy erős illusztráció használata. Erre
vagy akkor van szükség, amikor hallgatóinkat bevezetjük a
kérdésbe, vagy mikor össze akarjuk foglalni előtte mindazt,
amiről beszéltünk. Tehát vagy a beszéd elején, vagy a beszéd
végén. Máshelyt csak a legritkább és legindokoltabb esetben.
Ennek oka az, hogy amennyire hasznos lehet egy beindító vagy
összefoglaló illusztráció s általában *nehány*, kitünő illusztráció

épannyira káros a sok és már sablonná váló. Egy vagy egy-nehány kép *világosít*, sok kép halmaza, egymás erejét lerontva, okvetlenül homályosít és zavar. A képnek, a példának az a célja, hogy a gondolatokat megrögzítse és mindig felidézhetővé tegye az asszociációban. Ezt egy jó kép megteszi, de sok kép megosztva az asszociáció alapját, és kapcsát, megakadályozza. Ez a véleményem általában az illusztráció *mennyiségére* nézve. De ennél még fontosabb az illusztráció *minőségének* kérdése. Az illusztráció ereje *érdekességében* rejlik, azaz abban, hogy természeténél fogva megragadja a lelket és megbüvöli. Az illusztrációnak tehát olyan tartalmunak, tárgykörűnek kell lennie, amely a lelket legmélyebben fogja meg. Ezért vallom azt, hogy az igehirdetésben igazában egyedüli jogosultsága a *lelkiválságok* ábrázolásának van, amikor *folymatában* mutatjuk fel ugyanazt a változást, amelytől hallgatóinkat óvni, vagy amelyre őket elsegíteni akarjuk. Ennek az illusztráló módnak a hatalma abban a felismerésben rejlik, hogy az embert leginkább és döntőleg mégis csak a *lélek* érdekli. Ebben az illusztrációban a legmesteribbek Robertson beszédei s ezért époly elévülhetetlenek, mint a legnagyobb műalkotások. Itt nyílik igazi tere a lelkipásztornak a bizonyágtételre is, itt lehet mások életét is igazi illusztrációnak felhasználni. Vásárhelyi kötetében mennyiségileg több, minőségileg pedig külsőlegesebb az illusztráció, mint amennyire szükség lenne. Különösen azok a sentenciák feleslegesek, melyeket így vezet be: „egy nagy bölcs mondja“ ezt meg ezt. Például a 81-ik lapon ezt olvassuk: „Arra a kérdésre, hogy „Mi a halál“ így felelt egy bölcs: mély és nehéz ut, sötét tenger, kikutathatatlan titok.“ Erre a bölcsességre igazán szükség nincs, mert ez a felelet üres semmitmondás, amelynél maga Vásárhelyi sokkal szellemesebb és tartalmasabb feleleteket tud adni. Epen ez mutatja, hogy ha a predikátor beleesik az illusztrálás túlzó halmozásába, az sablonná és modorrá sekélyesedhetik, holott a saját talentuma egyáltalában nem szorult rá arra, hogy nála értéktelenebb, nagyképű citátumokkal támogassa. Vásárhelyinek saját egészséges talentuma bátor érvényesítése érdekében is, igehirdetése hatékonyságának céljából is nyugodtan ajánlható, hogy kevesebb számú és bensőbb illusztrációs anyag használatára törekedjék. Sokkal értékesebb lélek ő, semhogy el kellene takarnia önmagát és gondolatait az eféle nagy bölcssek semmiségeinek szónoki modorból való hangoztatásával.

Azoknak, akik a szószekről hallották e beszédeket, bizonyára kedves és termékeny dolog lesz a könyv olvasása által végleg birtokba venni és lelkileg elraktározni igehirdetőjük nemes hatásait. Gyakorlati igehirdetőknek kétségtelenül értékes minta lesz ez a könyv arra, miként lehet olvasmányokat, tapasztalatokat, az örök Igét és annak nagy bizonyágtévőit lelkünkben egyesítve s gyülekezetünk viszonyaihoz szabva, bizonyágtétellel

teni a szószéken. Ezek a beszédek sem arra valók, hogy valaki betanulva, elmondja őket más viszonyok, más szükségletek közt, hiszen erre semmiféle beszéd nem való, minél inkább bizonyágtétel annál kevésbbé; de arra igenis valók, hogy utmutatásul szolgáljanak saját élményeink és tanulmányaink építő feldolgozásának módjára nézve. Magának a szerzőnek pedig e magától függetlenített s tükörré tett igehirdetés tanulságos eszközzé lesz saját öntudatosításának és további igehirdetői fejlődésének számára. Könyvét igehirdetési irodalmunk sivar pusztájában biztató oázisként üdvözöljük.

M. S.

Gyülekezeti munka.

A szekták és az ellenük való védekezés módjai.*

1. Bevezetés. Az egyház és tagjai közötti viszony. Az egyház eszménye.

Egyházunk sokoldalú nehéz küzdelmében növekedő fontosságú a szekták elleni küzdelem. Nem lehet itt feladatunk az, hogy e küzdelem szükségességét igazoljuk, csupán e munka jelentőségére akarunk rámutatni, amikor hangsúlyozzuk, hogy a szekták egyházunkra nézve *egyetemes* természetű veszedelem. Alig van egyházközség, amelyet ne ostromolna egyik-másik szekta s ha nem is sikerült azoknak minden gyülekezetünkben híveket toborozni, kétségtelen tény, hogy ott kopogtatnak minden gyülekezetünknek kapuján és híveket akarnak toborozni maguknak. Szükséges azért, hogy minden gyülekezet fel legyen szerelve azokkal az eszközökkel, amelyekkel küzdeni képes a szekták ellen, azért minden fáradtságot megérdemel a munka, amelyet e küzdelem eszközeinek és módjainak feltárására megtehetünk.

Hogyan kutathatjuk fel tehát azokat a módokat és eszközöket, amelyekkel képesek vagyunk küzdeni a szekták ellen? A gyógyszerek akkor adhatók meg egy betegség ellen, ha ismerjük a betegség mibenlétét és annak okait, ha tehát a szekták elleni küzdelem módját akarjuk feltárni, ha a szekták elleni küzdelem programját akarjuk elkészíteni, mindenekelőtt meg kell ismernünk magukat a szektákat, fel kell tárnunk azoknak keletkezési okait.

A szekták keletkezésének okait kutatva, mindenekelőtt azt a tényt kell megállapítani, hogy azok *egyházak* kebeléből vál-

* Ez a dolgozat, mely a szekták kérdéséről újabban megjelent művek közül a legalaposabb elméleti és gyakorlati eszközöket nyújtja, különnyomatban is meg fog jelenni.

Szerk.

nak ki, hogy azok a mi egyházunk testéből is keletkeznek. Itt kell kutatnunk tehát azokat az okokat, amelyek folytán a szek-ták egyházunk testéről leszakadnak.

Pál apostol a Kolossébeliekhez írott levelében azt mondja Krisztusról, hogy „képe a láthatatlan Istennek, hogy minden teremtménynek előtte született”, hogy „mindenek ő általa és őreá nézve teremtettek.” (Kol 1: 17—18). Ebben az igében az a nagy gondolat jut kifejezésre, hogy Krisztus és az emberi lélek egymásránézve vannak teremtve, az a nagy igazság, hogy a Krisztusban megjelent örökkévaló vallásos értékek és az emberi lélek vallás-erkölcsi élet iránti hiányérzetei között bizonyos *megfelelőség* áll fenn, hogy azok kölcsönösen egymásra nézve vannak teremtve, hogy az emberi lélek Krisztusban tudja megtalálni a maga vallás-erkölcsi hiányérzeteire a pótlékot s hogy viszont Krisztus az ő gazdag életével az emberi lélek hiányérzeteit pótolni képes. Pál apostol azonban máshol azt mondja, hogy „*egy lélek* által mindnyájan *egy testté* kereszteltettünk meg”, az apostol ez igéje pedig annak a gondolatnak képezi az alapját, hogy az *egyház a Krisztus teste*. Ha tehát fentebb azt mondottuk, hogy Krisztus és az emberi lélek kölcsönösen egymásra nézve vannak teremtve, akkor ugyanez a *megfelelőség* kell, hogy fennálljon az egyház és annak tagjai között is. Az egyház a Krisztusban megjelent vallás-erkölcsi értékek hordozója kell, hogy legyen, viszont az egyház tagjai az egyház által nyújtott javak útjain kielégedést kell, hogy találjanak vallás-erkölcsi életük hiányaira. Ha azonban az egyház és tagjai között az érték és hiányérzet egyensúlya mégis megbomlik, akkor vagy az egyházban van a hiba, hogy t. i. nem képes annak a vallás-erkölcsi életnek nyújtására, amelyre az emberi lélek teremtése folytán vágyik, vagy pedig képes nyújtani ezt az életet és akkor a hiányérzet, az emberi lélek beteges, amelyik nem elégszik meg az igazi értékkel.

Ha ezután azt akarjuk megállapítani, hogy képes-e egyházunk híveink vallás-erkölcsi hiányérzeteit kielégíteni, kérdezzük először azt, hogy milyennek kell lenni az egyháznak, hogy híveinek hiányérzeteire megadja a kielégedést. Pál apostol azt mondja, hogy „a lélek által mi mindnyájan *egy testté* kereszteltettünk meg.” A test az emberi élet egységének a kifejezője, minél teljesebben megvalósult az egyházban a Krisztus, annál egységesebb az, minél inkább át forrasztja a *lélek* egyházunk minden egyes tagját, annál inkább egységbe forrik az. Az eszménynek általában egységbeforrasztó természete van, minél magasabb valamely eszmény annál nagyobb annak egységbeforrasztó hatalma, minél inkább él tehát a Krisztus az egyházban annál *egységesebb* annak élete. Ez egység azonban nem organikus egység, hanem különböző természetű egyének egysége, ezért azt is lehet mondani, hogy ez egység egyenlő az igazi *közösség* megvalósulásával, igazi közösség tehát az egyház,

mert a legbecesebb eszmény a Krisztus a közösségképző erő, a közösség minden tagja tehát a legértékesebb erő által kapcsolódik egymáshoz, egymás életébe kapcsolódva szilárdan állanak a Krisztusban. Egyházunk azonban nem máról-holnapra kialakult ilyen közösség, hanem évszázadokon keresztül kiformalódott alakulat, közössége kiképződéséhez hozzájárult mindazoknak élete, akik az évszázadok folyamán értékes erőket árasztottak be abba, szóval egyházunk *történelmi* alakulat, multja mind beleárasztotta erejét közössége megszilárdítására. Viszont a mi egyházunk protestáns egyház a keresztyénség nagy vallás-erkölcsi értékei egy *nagy vallásos személyiségen* keresztül formáltak egy speciális közösséget, egyházunk karakterét tehát lényegesen határozza meg egy nagy vallásos személyiségnek Kálvin Jánosnak jelleme. A keresztyénség protestantizmusban megjelent szellemének azonban az a karaktere, hogy lépést tart a szellemi élet általános fejlődésével, hozzásimul a korok jelleméhez az „ecclesia semper reformari debet” elvénél fogva elismeri a fejlődést önmagában is, hozzásimul az emberiség általános szellemi nivójához, világszemléletéhez, a maga tartalmát korának gondolkozási formáiban juttatja kifejezésre, mindezt azonban nem azért teszi, hogy feladja sajátos tartalmát, hogy elveszítse az idők folyamán eredeti sajátosságát, hanem azért, hogy ebben is megtalálja a módot arra, hogy a maga szellemével áthassa az emberi szellem egész életét. A vallásnak általában is, a kálvinizmusnak különösen megvan az a karaktere, *hogy szellemével át akarja formálni a kultúra minden megnyilatkozását*. Egyházunk a Krisztus teste, a Krisztus evangéliuma alaján kiformalódott egység, beleárasztotta erejét egy rendkívül gazdag történelmi mult, külön meggazdagodott egy nagy vallásos személyiség lelki életén keresztül, megizmosodik a kiható tevékenysége által, amivel át akarja hatni az emberiség egész életét, mindez értékeknek és tevékenységeknek hordozója pedig végeredményben az öntudat, minél teljesebben vannak megvalósulva tehát a fenti értékek és jellemvonások az egyházban, minél öntudatosabban élnek az emberek az egyház e javaival, annál fejlettebb az egyházban élő tagok *öntudata*.

2. A szekták keletkezésének okai az egyházban.

Az egyháznak ezekhez a jellemző vonásaihoz mérve a mi egyházunk életét — ha ilyen tekintetben minden általánosítás némi igazságtalanságot is rejt magában — meg lehet állapítanunk, hogy sok hiányossága van egyházi életünknek. Minden hiányosságunk és gyöngeségünknek főforrása természetesen abban keresendő, hogy Krisztus nem *élő* hatalom az egyházban, tehát az egyház nem képes nyújtani azt a sovárgó lelkeknek, amire vágnak. Ha pedig Krisztus nem *élő* hatalom, az ő szelleme nem forraszthatja össze a lelkeket egységbe, áldásos

közösségbe. Sok jelenségből kifolyólag meg lehet állapítanunk azt, hogy egyházunkban megindult a bomlás, a megoszlás processzusa, ha az egyetemes szétesést látjuk, amelyben kultúránk található, meg lehet állapítanunk, hogy e szétesés nyomait egyházunkban is megtaláljuk. Ha másfelől korunkat, sok tekintetben jellemzi a történetietlenség, a mult lebecsülése, akkkor meg kell állapítanunk azt, hogy egyházunkban is meglazult a multtal, annak nagy személyiségeivel való kontinuitása. Elhalványodott, kimosódott sok tekintetben egyéni kharaktere is, amelyet a Kálvin szellemétől nyert. Természetes, hogyha kiszáradt életereje, ha meglazult a Krisztussal való közössége, ha megszakadt a multból, mindennekfelett pedig a Kálvin szelleméből való táplálkozása, arra sem képes, hogy erőteljes kultúrátényező lehessen, hogy így a kultúrát áthassa a maga sajátos szellemével, sőt inkább maga készít kebelében melegágyat. A kultúra sokszor keresztyénellenes hatásai számára. Ha pedig az egyház tagjai nem érzik annak a közösségnek értékét, amelyben élnek, ha nem érzik annak áldásait, elfakul a kálvinista öntudat és amennyiben annak némely megnyilvánulásaival mégis találkozunk, annak sok részben a tradícióban van a magyarázata. Általános és nagyvonalú a kép amelyet megrajzoltunk egyházunk állapotáról, főképen azért, mert számtalan formában a megújulás jelei bontakoznak ki egyházunk életéből, a megújulás vonásai azonban még csak örvendetes kezdetek és nem az egész egyház életét átható erők. Ha tehát az egyháznak az volna a feladata, hogy a kötelekébe tartozók vallás-erkölcsi élet iránti hiányérzeteit kielégítse, általában el lehet mondani, hogy ennek kielégítésére teljes mértékben nem képes.

3. A szekták keletkezésének lélektani okai.

Ha egyházunk a fentiek szerint nem képes teljes mértékben teljesíteni hivatását, kérdezzük most azt, hogy az hiányérzet, ami a szektákat szüli, egészséges, normális hiányérzet-e vagy beteges jelenség? Ha a szekták keletkezésének lelki okát kutatjuk, meg kell állapítanunk, hogy a szekták keletkezésének egyik oka a vallásos ösztön *elégedetlensége*. A vallás az ő igazi természete szerint irracionális kapcsolat Istennel, mystikus kapcsolat az ő szent Fiával, a vallásos lélek erre az ő hiányérzetére keres pótlékot a vallásban. Azonban az emberi szellemnek az örökkévalóhoz való viszonyulása számtalan formájú, egyik léleknek e tekintetben nincsenek nagy kilengései, hanem az Istenhez való viszonyulása folyamatos, állandó, az ilyen léleknek a vallás-erkölcsi javakkal való táplálkozása nem nagy emóciókat keltő, hanem lassankénti gyarapodás az; amennyiben ez az emberi szellem fejlődésének a természetesebb menete, az egyház az ő munkájával elsősorban az ilyen menetű vallásos élet ápolására van berendezkedve. Viszont más lélek nagy szélsőségekben és kilengésekben éli le a maga életét. Egyfelől

talán elhanyagolja vallás-erkölcsi életét, amíg egyszer életének valami váratlan, hirtelen megszorulása nyomán feltámad előtte a vallás-erkölcsi élet gazdagsága, miután azonban ilyen nagy megrendülések közben Isten különös erővel tölti be a lelket és különös gyönyörűség támad nyomában, az ilyen lelket nem elégti ki esetleg az egyház nyugodt menetű munkája, a lelkét jobban betöltő gyönyörűségeket kínáló pótlékok után vágyik s így menekül a szekták karjaiba. A nagy kilengés közben kilendült a lélek az egészséges emberi élet medréből, élvet, gyönyört keres a vallásban, amit természetesen az egyház nem nyújthat, ha hivatásának magaslatán áll. De más motívum is a szekták karjaiba viheti az ilyen lelket, a régi életéből kilendült lélek új élete számára közösséget keres; egyházunkban meglazult e közösség, kimosódott a vallásos életerő, ami megmaradt, az nem alkalmas arra, hogy az ilyen lelket ki tudja elégíteni, az egyházi közösségben nem tudja megtalálni azt az erőt, amelyik az ő lelkét megtartsa. Tehát nem oly egyszerű a szekták keletkezésének kérdése, ha az egyház hivatása magaslatán is áll, még akkor is keletkezhetik szekta annak kebelében. Ha a szekták keletkezésének egyik okát a vallásos ösztön elégedetlenségében találjuk, a másik oka az *erkölcsi életben való megrendülés*. Az emberi élet komplikált voltánál fogva azonban nem lehet úgy képzelnünk, hogy az erkölcsi élet a vallásos élettől függetlenül folyik le, rendszerint kapcsolatos e két élet. A vallásos élet elhanyagolása következtében elhanyagolja az ember gyakran erkölcsi életét is, így az ember elmerül a szennybe, bűnbe, egyre inkább elsüllyed bűnös szenvedélyeiben. Minél inkább süllyed, annál inkább tapasztalja a halál hatalmát élete fölött. Saját erejéből nem képes kiszakítani a halál ölelő karjaiból s ha így kétségbeesetten vergődik a halál bilincsei között, kézen fekvő egy ellenkező irányú reakció, Isten erejétől megragadottan az életösztön egy vulkánikus feltámadása. Természetes, hogy az ilyen nagy kilengésekben élő embernek nagy erőre van szüksége, hogy megmaradjon életének másik iránya lendületében, amikor pedig ilyen izzó módon óhajtja az életet, megeshetik, hogy az egyház nem képes számára biztosítani, a vallásos élet ezt a forró légkörét és nagy erejét, hiányérzete kielégítetlen marad. Ha pedig már az előbbi vallásos típus is kereste a közösséget, az ilyen erkölcsi élet válságaiban vívódó ember annál inkább igényli a közösséget, a közösség életforrás számára, egész kárhózatával tárul fel előtte régi életének mély örvénye, görcsösen keresi a megtartó erőt, ha az egyházban nem találja meg ezt, beleveti magát abba a közösségbe, amelyik biztosítja számára e megtartó erőt s ha a szektáknál találja meg ezt, teljesen átadja magát azoknak.

A közösségnek rendkívül nagy jelentősége van az emberi életre nézve, épen ezért *közösség utáni vágy* külön motívumként is szerepel mint a szektáskodás motívuma. Rendszerint

az egyháznak azok a tagjai esnek a szekták karjaiba, akik kiesnek az egyházi közösségből, akiket nem fogadnak be abba, a lenézettek, az elnyomottak, a szegények, azok, akiknek nincsen tradíciójuk egy egyházközség életében, az idegenek, a jövevények, épen azért, mert hiányzik a közösség számukra, öntudatuk is kiveszett. Ha az ilyen elnyomott, közösség után vágyakozó lelkek a szektákban meglátják a testvéri szeretet hatalmas erejét, könnyen belevetik magukat azoknak karjaiba.

Az emberi lélek életét figyelve azt a megállapítást tehetjük, hogy minél egyoldalubb irányba lendül az emberi lélek tartalma, minél szélsőségesebb végletek között himbálózik az emberi szellem, annál inkább leszorulnak annak más irányú tevékenységei. Ha a vallás-erkölcsi élet egyoldalú módon kialakul, könnyen megtörténik, hogy fejletlenül maradnak más szellemi funkciók, főképen pedig az emberi értelem. Amikor így az egyoldalúan vallásos lélek hiányérzetei számára pótlékot keres, nem kutatja a nyújtott pótléknak logikumát. Ha ez általános szellemi jelenség, akkor annál inkább feltalálható e jelensége a szektáskodásra hajlamos egyházaknál, akik egyfelől alacsony társadalmi helyzetüknél fogva, hiányos műveltséggel rendelkeznek, viszont természetüknél fogva is korlátoltak értelmileg. Most már minél nagyobb erejű vallásos és erkölcsi hiányérzet sugárzik be az ilyen fejletlen lélekbe, annál bizonyosabb, hogy nem a szekták tanításának logikumára fordítja figyelmét, hanem erőt keres s ha azt akármilyen formában nyújtják neki, átadja magát egészen a szektáknak.

Itt még azt is megemlítjük, hogy *testi betegségek* és nyomorúságok is a szekták karjaiba kergetnek némely embert, a testi élet nagy megpróbáltatásaiban az ember fanatikus módon ragaszkodik mindahoz, ami gyógyulást ígér, annál teljesebben adják hát át magukat az emberek a szektáknak, minél közelebbről és minél inkább ígérnek azok a testi élet sebére is gyógyulást.

A fentiekben feltártuk a szekták keletkezésének rugóit az egyéni lélekben. Különösen a mai korban azonban van a szekták keletkezésének egy rugója a *tömegeleleekben*, a szekták keletkezésének ez a motívuma pedig a mai életnek zilált karakterében áll. Sülyedő hajó képét mutatja az emberiség élete, a harmonikus élet lehetősége ki van zárva, sokoldalú hiányérzet égeti az emberek, a tömegek lelkét, e hiányérzet számára pedig nincs meg a kellő kielégedés a jelen megszorítottságában, azért a jövőbe lendül az emberiség élete s ott keresi hiányérzetei számára a pótlékot. E tekintetben pedig annál inkább elfogadják a tömegek a képtelen világszemléletek gyümölcseit, minél inkább megrendült az emberiség élete a meglévő világnézetekben.

Dr. Mátyás Ernő.

(Folyt. köv.)

Útmutatás presbiteri konferenciákhoz.

1. *Alapelvek*: A presbiteri konferencia célja a presbitereket az egyház vezetésére alkalmasakká tenni s bennük a felelősséget az iránt felébreszteni. Ennek módja az, hogy a presbitereket *lelkileg* igyekszünk alkalmasakká tenni hivatásukra, mivel nem lehet egyházunknak olyan vezetője, aki személyes hitével és életével megcáfolta annak eszményeit. Nem abból kell tehát kiindulnunk, hogy mit *tegyen* egy presbiter, hanem hogy őket először is keresztyén életükben erősítsük meg. Ha az illető igazán keresztyén lett, akkor a többiek maguktól következnek. Ebből következik, hogy a presbiteri konferenciától azonnali eredményt várni nem szabad.

2. *Az első konferencia*. Megrendezésére a következőket tartjuk szem előtt: Ne nagy tömeget hívjunk, mert a nagy tömeg lomhábban mozog. Lehetőleg egyforma műveltségű (csak falusi, vagy városi) gyülekezetekből. Kerüljük ilyen alkalommal a vendégeskedést, mulatságot s a konferencia után a presbiterek mind menjenek haza. A konferencián lelkészek és tanítók nagyon kevesen, vagy egyáltalában ne vegyenek részt, ha résztvesznek, ne szóljanak hozzá a kérdéshez. A konferenciát egy, vagy két olyan lelkész, esetleg az e. m. belm. előadó vezesse, aki tisztában van vele, mit akar s ahol a hozzászólások mind egy pont felé törnek. A konferencia nem gyűlés, ahol határozni kell, tehát külső formájában se engedjük azt a gyanút megfogamzani a lelkekben, hogy itt burkolt adómegszavazásról van szó. Az összehívó megnyitja a konferenciát, számbaveszik honnan, mennyi presbiter van jelen, énekelnek, s átadja a szót a vezetőnek.

A konferenciái beszéd gondolatmenete függ annak céljától. Az első konferencia *evangélizáló* karakterű. Kiindul abból, hogy az egyház milyen nehézségek közt van; jövőjét csak egy biztosíthatja: ha egyéneiben és egészében Istennek akar szolgálni; e válaszüton Isten Igéje az egyház vezetőit teszi felelőssé; e felelősséget csak úgy lehet viselni, ha személyesen Istenhez térünk, személyes életünket átadjuk neki. Meg kell látnunk, hogy eddig nem neki szolgáltunk, de Hozzá kell térnünk. Ez egy személyes leszámolás Istennel. Ha ezt tesszük, Isten nem vet el. — Mint látszik, az egész beszédnek karaktere az, hogy bűnbánatra serkent. Ez után felhívjuk a hallgatókat, hogy szóljanak hozzá. Lehet, nem könnyen indul, de ez nem baj; engedni kell, hogy behatoljon a lelkekbe, amit mondtunk. Ha egy hozzászólás félreviszi a kérdést, a válaszban a felvetett témát rögtön összekapcsoljuk beszédünk gondolatmenetével. A hozzászólók egészen természetesen, kerülgetni fogják a fődolgot, kifogásokat hangoztatnak, akadályokat emlegetnek, stb. A vezető ezeknél igyekszik reámutatni, hogy az akadályok dacára is *kell és lehet* Istenhez térni és nem szabad ezt a kérdést kikerülni. Ha a beszéd

nem csak szónoklat, hanem személyes bizonyágtétel volt, akkor, ha másban nem is, de egy csendes elgondolkozásban meglátszik a hatás. Legvégül fel kell vetni azt a kérdést: van-e itt olyan presbiter, aki helyesnek tartja, amit elmondunk és maga részéről megpróbálja ezt az életet megkeresni Isten által.

Megjegyzendő, hogy a hozzászólásoknál természetesen nem szabad türelmetlennek lenni, sem pedig kierőszakolni a feleleteket, ha a konferencia hozzászólás nélkül végződik, ezt a dolgot át kell hidalni egy rövid záróbeszéddel. Nem bizonyos egyáltalában, hogy ez a konferencia csődjét jelenti, mert Isten munkálkodhatik a lelkekben észrevétlenül is. A bezárást, ha alkalmasnak látszik, egy rövid imádsággal végzi a vezető.

3. Az első konferencia után. A lelkész, kinek presbiteri konferencián voltak, minél hamarabb presbiteri gyűlést hív össze. A presbiteri gyűlésen emlékeztet azokra, melyeket a vezető a konferencián mondott, s javasolja, hogy itt még egyszer beszéljék meg a dolgot. Ha van, ha nincs hozzászólás, megpróbálja rávenni a presbitereket, hogy ezután a presb. gyűléseket imával és bibliaolvasással kezdjük, s ott mindjárt a gyűlés után felhívja őket, hogy hetenként egyszer, vagy ritkábban, de pontos időkből, gyűljenek össze, hogy együtt imádkozzanak és Bibliát olvassanak. Ezeket az összejöveteleket rendszeren tartja, akár hányan vesznek is részt, s magán imádságaiban kéri Istent úgy az összes, mint különösen egyesek érdekében, akiről látja, hogy kezdenek gondolkodni a dolgok felett. látogatásaiban, az egyes presbitereknél tartott házi áhitatokban, többször visszatér a konferencián hallottakra. Külön beszélget azokkal, akiről úgy látja, hogy a lelkükben felébredt a vágy egy ker. élet után. Egész idő alatt vigyáz arra, hogy ne úgy bánják velük, mint aki tanítani akarja őket, hanem mint testvérük igyekszik a nehézségeket, melyekkel találkoznak kikutatni, s vagy, ha lehet, segíteni, vagy az illetőt tenni erősebbé ezek elviselésére. Az illetők családtagjait különös gondban részesíti, hogy őket is készítse az elkövetkezendő változásra.

4. A második konferencia, az első után legalább negyed-évre tartandó, s a lelkész csak akkor viszi el erre a presbiterre, ha már addig eljutottak. Ha az első konferenciának nem látszik hatása, akkor még egy olyan jellegű konferenciát kell tartani. A második konferencia megrendezésére az előbb közölt szabályok irányadók. A vezető itt lehetőleg ugyanaz legyen, mint az első. Előkészülete úgy a vezető, mint a presbiterek részéről nagyon komoly és mély imádkozással történjék. Ennek a konferenciának hivatása először számbavenni az előbbi eredményeit, persze nem nyilvánosan. A vezető beszédének a témája itt az, hogy milyen nehézségekkel találkozunk a ker. élet megindulásában, hogyan lehet ezek ellen védekezni, s hogy milyen felelősséget hordozunk családunk és gyülekezetünk tagjaival szemben. Itt arra kell igyekeznünk, hogy a beszélgetés személyes

beszámolás jellegét öltse, jó, ha a vezető is ilyennel kezdi. Az éleket, esetleg zavaró körülményeket nagy óvatossággal kell lesimitani. Itt azt fogjuk tapasztalni, hogy külső akadályokat hoznak fel (idő, munka, mások, stb.) de a vezető terelje a dolgot mindig a belső akadályok felé, mert a szempont az, hogy csak a belsők az igazi akadályok. Az összejövetel énekekkel és imával kezdődik és végződik. A vezető legyen készen rá és ezt jelentse is ki, hogy személyes kétségekben és kérdésekben szívesen áll rendelkezésre magánbeszélgetésben s erre egy időt, — legjobb azonnal, — és helyet jelöljön.

5. *A konferencia után.* A már rendessé vált összejöveteleken, a presbiterekkel ismét megbeszéljük a konferencia eredményeit. Ez a periódus most arra való, hogy azokat a speciális akadályokat ismerjük meg és győzzük le, melyek embereinket akadályozzák, s hogy megpróbálják családi életükbe is bevinni az ott hallottakat. Ebben a lelkész nagy segítségükre lehet. A beszélgetésekben mindig kerülünk természetesen minden olyan kérdést, mely hitüket megzavarhatná, de lassanként kezdünk rámutatni az egyháznak, mint vallási közösségnek a munkáira. Ezeket megismertetjük velük és érdeklődést keltünk bennük ezek iránt. Most már az összejöveteleken beszélhetünk mélyebb kérdésekről is, a ker. élet kérdéseiről, sőt lehet olyan presbiterünk, aki az imaórán maga is kezd imádkozni, s vállalja azt, hogy a Bibliát olvassa magában és családjával együtt. Nagyon fontos, hogy a lelkész ekkor semmi szín alatt ne hagyja magára a lelket, mert akkor tájékozatlanná lesz. Lassanként építjük a lélekben a képességet arra, hogy az egyházban előforduló egyes eseteket az evangélium szempontjából nézzen. Egyesekre rábizunk családokat, vagy egyéneket, nem hivatalosan, csak a bibliaóra kapcsán, mert ekkor látjuk, hogy van érzékük a felelősség iránt. Itt is a személyes kezelés nagyon fontos, s ennek hiánya mindent elronthat.

Ha presbitereink vannak már odáig, hogy a bibliaórákra szívesen járnak, sőt ott saját életük kérdéseiről megszólalnak, akkor itt az ideje

6. *a harmadik konferenciának.* Ezt a másodiktól legalább egy félév válassza el, s csak olyanokat vigyünk, akik a fenti pontig eljutottak. A harmadik konferencia tárgya az egyház, mint keresztyének, szentek közössége. Miben áll ez, mit kíván ez egyes tagjaitól, mit tehetnek a presbiterek ebben, minő akadályai vannak a községben az Isten országának, hogyan képviselheti a presbiter ennek az ügyét stb. A beszéd alaptónusa most is az, hogy csak az tudja képviselni, aki Krisztusé, de most már szól az egyes akadályokról is. E konferencia meg fog állapodni abban, hogy pl. a szülők mit fognak tenni, (most már nem mit *tehetnének*), ezek ellen, s a presbitérium hogyan léphet fel a gyülekezetben. Itt megtárgyaltatik minden eszköz, gyermekek nevelése, iratterjesztés, bibliakör, stb. Most már nem kell félni, hogy ráerőszakolunk valakire valamit.

7. A *konferencia után* otthon ugyanezeket előveszi a presbitérium, megbeszéli most már a saját viszonyai szerint, mit, hogyan kell tenni. Számbaveszi a nehézségeket, s nem azt fogja egy ilyen presbitérium megállapítani, hogy nem lehet, hanem azt, hogy lehet és kell. Persze, az összejövetelek a presbiterekkel épügy folynak, mint azelőtt és nem is szakadnak meg ezután, s a lelkésznek épügy gondját fogja képezni a presbiterekkel való személyes bánás, mint azelőtt. De ez a presbitérium már valamivel más lesz: avval, hogy az Isten Lelke fogja vezérelni.

A következő konferenciák egyes nehézségekkel és kérdésekkel foglalkoznak, akkor tarthatók, mikor szükségesek. De az a presbiteri kör, mely ezt a három konferenciát együtt járta meg, úgy összeforrott lélekben, hogy ezentul is fognak találkozni és együtt dolgoznak Isten dicsőségére, most már minden útmutatás és kényszerítés nélkül. A lelkész pedig nem szünik meg soha imádságaiban hordozni testvéreit, akikkel megtalálták egymást Isten vezetése alatt és Őbenne.

I. L.

Látva azt, hogy több helyen a presb. konferenciák vezetése terén tájékozatlanság uralkodik, s hogy e miatt történt eredménytelenségeket maga a módszer hibáztatták, közöljük ezt az útmutatást, azzal, hogy a nem ilyen módon történő konferenciák eredménytelenségét előre megjósoljuk. Ehez elolvasandó AZ ÚT VII. évf. 6. számában „A presb. konf. módszere” c. cikk. Kérjük e. m. belm. előadó testvéreinket és lelkésztársainkat ez útmutatás betartására.

Szerk.

Lelkészek, tanítók és bibliaköri vezetők *állandóan győtrő kérdése*: Hogyan indítsam hozzászólásra bibliaköröm tagjait? Kész segítséget nyújt ebben a „**Bibliaköri Vezető**”, az európai C. E. Unió kontinentális tanmenetének magyar átdolgozása, mely a hétről-hétre kijelölt bibliai textusokat, vezető témák szerint taglalva, rövid de velős bevezető gondolatokkal és mélyenszántó eszméltető kérdések fölvetésével kész tervet nyújt a vezetőnek és a tagoknak egy gyümölcsöző bibliaóra számára. Igehirdetőknek kész diszpozíció egy erőteljes evangélizáló prédikációhoz. Vezető hiányában is megtartható az építő bibliaóra. Legyen jólőre minden résztvevő kezében! Egy óra (4-5 vasárnapra) szóló iv ára 1 L. — Mutatványszámot készséggel küldenek az „Evangéliumi Misszió” (Str. Babes, v. Trefort-u. 13. II. 5.), az „Az Ut” és az „Ifju Erdély” iratterjesztései Cluj-Kolozsvár.

Tudomány és Világnézet.

Az emberi élmény és az isteni kijelentés.

— Bevezetés egy transcendentális theológiába. —

(Folytatás.)

I.

A fentebb adott általános bevezető fejtegetések után lépünk közelebb a címben jelzett kérdés konkrét fejtegetéséhez. Mindenek előtt pedig vegyük tárgyalás alá az *élmény* fogalmát s kritikailag tisztázzuk a valláshoz és pedig éppen a evangéliumi keresztyénséghez való viszonyát.

5. Az *élmény*, sem fogalmilag, sem történetileg nem korlátozódik a vallás körére, hanem azon messze túl nélkülözhetetlen tulajdona a szellemi életnek és tudománynak, úgyis mint tény, úgyis mint az azt kifejező tehnikus terminus. Így, a *filozófiában* minél inkább előtérbe lépett az *irracionálizmus* vagy az *intuicionizmus*, annál több szó esik benne az élményről; az *aesthetika* pedig a mai álláspontján és a mai jellegében, éppen úgy, mint a *műtörténet* egy lépést sem tud tenni az „*élmény*” magyarázó ereje nélkül. Azonban kétségtelen, hogy a legnagyobb szerepet mégis elsősorban a *modern vallástudományban* és *theológiában*, valamint a *vallásos építő irodalomban* játszott és játszik a mai napig.

Általánosságban nézve, „az *élmény*” ez előtérbe-jutása, annak az irracionális magatartásnak a következménye, amely mint reakció jutott érvényre a XIX. század természettudományos, pozitivistikus racionálizmusával szemben. Ez utóbbi szellem míg egyfelől elzárta úgy a filozófáló elmélyülés, mint a szabad művészi alkotás és a személyes vallásos élet forrásait, másfelől mindenik tér tudományos reflektálását és magyarázatát is megkárosította. A természettudományos-pozitivistikus racionális filozófia, *aesthetika*, valamint a liberális theologia a tárgyakul szolgáló anyagot nem elsődleges, hanem másodlagos, bizonyos racionálisan destillált formáikban és megnyilatkozásaikban nézték. Bizonyos intellektuális fölénytel és göggel tért napirendre a filozófus a nem módszeresen igazolt és nem rendszeres formába öltöztetett gondolatok felett, éppen úgy, mint a klasszikus műszabályokat mellőző művészi alkotás felett az *aesthetikus* és a naiv személyes vallásos tapasztalatokról bizonyosságot tevők fölé a liberális kritikai theologus. Ez a tulhajtott racionalistikus magatartás váltotta ki a reakciót, amely létrehozott a szellemi élet e három nagy szférájában egy olyan álláspontot, amely azt tette pozitív tárgyává mind a három

síknak, amit a racionálisztikus álláspont épen tagadott. Így vált már a XX. század második évtizedében az „élmény“ uralkodó alapfogalmává a filozófiának általában, különösképen az esztétikának, mindenekfölött pedig az általános vallástudományának és a teológiának.

Az „élmény“ fogalma és neve azonban nem újabb keletű. Valószínűleg a romantika alkotása s a teológiában már a XIX. század legnagyobb theologusa: *Schleiermacher* teljes érvényt szerzett annak, sőt hangsúlyozásával elősegítette, hogy a liberális theologia még erőteljesebben emelte ki a vallásnak immánens oldalát.

A transcendentális theologia álláspontján egészen új megvilágítást nyer *Schleiermacher* viszonya a liberális teológiához, valamint a nyomában támadt vallástörténeti és valláspszichológiai teológiához. *Schleiermacher*, míg egyfelől a legkövetkezetesebb és legnagyobb koncepciójú betetőzője a liberális teológiának, másfelől az ő teológiai felfogásában már benne rejlik az a plusz, amely már túlhaladottá tette a liberális kritikai teológiát. *Schleiermacher* pusztán azzal, hogy a vallást *érzelemnek* nyilvánította, tehát szubjektivistikus alapon és erről az oldalról a vallás primér megnyilatkozásáig megy vissza, már elszakadt a liberális teológiától s már jelezte ezzel a vallástörténeti és — pszichológiai theologia (vagy helyesebben: vallástörténeti — és pszichológiai „vallástudomány“) új programját. Ennyiben vitte *Schleiermacher* nagyobb mértékben előbbre a vallás és keresztyénség immánens felfogását, mint a liberális theologia általában.

Azonban, ha *elvileg* túl is haladta a vallástörténeti és pszichológiai theologia javára a liberális teológiát, *valóban, módszeres eljárásában és rendszeres munkájában*, úgy a vallást általában, mint a keresztyénséget ő is csak másodlagos, már racionális formáikban tudta nézni és vizsgálni, tehát tényleg csak liberális theologus és pedig a legnagyobb liberális theologus maradt. Ez a magyarázata annak, hogy a XX. század eleji „vallástudomány“-ban, amely az „élmény“ előtérbe állításával teljesen pszichológiai jellegű, olyan vezéri szerepet játszott és játszik *Schleiermacher*. Úgy, hogy ma, amikor a transcendentális theologia készül teljes lendülettel és biztos diadallal fellépni, ma *Schleiermacher* képezi a legfőbb kritikai ütközőpontot.¹

¹ *Horst Stephan*: Der neue Kampf um Schleiermacher. („Zeitschrift für Theologie und Kirche“. 1925. 3. Heft.) *Emil Brunner*: Geschichte oder Offenbarung? Ein Wort der Entgegnung an Horst Stephan. *H. Stephan*: Antwort auf Brunners Entgegnung. (D. f. Th. u. K. 1915. 4. Heft.)

Barth Sch-re vonatkozólag azt mondja, hogy nem tartja jó theologusnak, — bármilyen nagy tisztelettel viseltetik is életművének genialitásával szemben, — nála ugyanis nem világos, hogy az ember szükségben van és pedig menthetetlen szükségben; nem világos, hogy a keresztyén vallás részvesz ebben a szükségben; nem világos, hogy az Istenről beszélni valami más, mint felemelt hangon beszélni az emberről. (Das Wort Gottes u. die Theologie. 164. lap.)

6. Az „élmény” fogalmának ezután a szellem-történeti tisztázása után, lépünk közelebb az emberi élmény tartalmi-anyagi magyarázatához.

Böhm Károly az „élmény”-nek a következő meghatározását adta: „... élmény az, amit az Én, mint maga actusát és elváltozását tapasztal”.¹ Az élmény fogalmának ez a legáltalánosabb meghatározása. Ez alá a meghatározás alá vonható az élmény bármely faja, tehát úgy a világ és élet értelmét és értékét magyarázó filozófiai élmény, mint a művészi-aesthetikai és vallásos élmény. Az élmény e meghatározás szerint 1. szubjektív eredetű és szubjektív jellemű, 2. immanens-emberi aktus, 3. idői elváltozás, 4. viszonylagos, amennyiben bizonyos határozott konkrét viszonyoktól függ úgy létrejöttében, mint lefolyásában és kialakulásában. Az *élmény tehát teljes merőiben pszichológiai fogalom s aki az élményen belül keresi az evangéliumi keresztyénség igazságát, tartalmát, valóságát, az a pszichológiai kutatás természetének megfelelően egy végtelen sokféle vallásos élmény előtt fogja találni magát, amelynek, mint empirikus sornak a végére soha el nem jut s ennél fogva az evangéliumi keresztyénség igazságát, tartalmát és valóságát soha meg nem nyerheti és nem birtokolhatja.* De nem nyerheti meg és nem birtokolhatja másfelől azért sem, mert a szellemi élet jelentése és lényegisége általában, de mindenek fölött vallási vonatkozásában össze nem tehető. Az evangéliumi keresztyénség tartalma, valósága és igazsága sok egyes élménynek az összeadásával soha el nem érhető, egyenesen megközelíthetetlen. *Igen jól állapítja meg Brunner, hogy a vallást magyarázni transzcendens tényezői nélkül, tisztán az oksoron belül, egyet jelent a vallás tagadásával.*²

Vegyük sorra azokat a jegyeket, amelyeket az élmény karakterisztikonjaiképpen állapítottunk meg.

a) Az élmény szubjektív eredetű és szubjektív jellemű. Ha következetes tiszta pszichológiai formájában nézzük az élményt, abban valóban nincs más, mint csupán az, amit az Én előbb is magában hordott, az élményben tehát a vallásos ember nem halad magán túl s a létrejött élményben is csak saját maga van, maga magát hozta létre, maga magát projiciálja egy új pszichológiai formában. Igazi lényegében tehát nincs új tartalmi vonása, hanem pusztán egy hangulati elváltozás s minden ilyen élménynek az igazi magva tehát a momentán adott új hangulat.

b) Az élmény mindig egy immanens emberi aktus. Azt a kifogást emelheti valaki e felvételünk ellen, hogy az élménynek létrehozó oka van, amely az élményre nézve transzcendens, vagy

¹ Böhm: A megértés, mint a megismerés középponti mozzanata. Akadémiai székfoglaló. 26. lap.

² Brunner: Erlebins, Erkenntnis und Glaube, 27. és 43. s köv. lapokon.

akár transcendentális aktus, tehát az emberin túl mindig van benne egy tárgyias isteni vonás, tehát az evangéliumi keresztyén életben érvényre jut az Isten objektív szava. Feleletünk erre azonban az, hogy minden élmény-keresztyénség hivatkozhatik erre, mindeniknek meg van rá a jogcíme. Hol van tehát a kritérium, amely az egyes élmény-keresztyénségek végtelen sokféleségében eldönti a magával azonos isteni tartalmat? De súlyosabb és még nehezebb a helyzet, ha theologiai szempontból nézzük a kérdést. Az élmény-keresztyénség theológiája ugyanis módszeres-tudományos szempontból csak a vallásos embert ismeri el tudományos kutatásai tárgyául, tehát az inspiráló istenit csak határfogalomnak tekinti. Ha tehát magyarázó tényezőül bevonja az Istent, elvi álláspontját ezzel megtagadta és feladta, tehát abban a pillanatban értelmetlenné vált a vele szemben való vita és érvelés.

c) Az élmény idői elváltozás az emberi lélek életében. A modern psychologia (Brentano-ra és Bergson-ra támaszkodva) ma már alaptörvényül vallja, hogy ugyanaz a psychosis egyszerűen többször elő nem fordul. Így pl. a Weber-Fechner-féle psychophysikai alaptörvénynek sem tulajdonít jelentőséget, mert hiszen még az érzetek és a létrejött képek erősödéséről sem lehet beszélni, mert a növekvő ingerrel, vagy érzettel növekvő kép már intenzitásának a növekedésével nem ugyanaz, hanem mindig új és új. A psychosisok nem erősödnek, hanem változnak s akár az öntudatosabbá, akár az erősebbé vált kép nem valamely fejlődés eredménye, hanem a lélek új teremtő aktusa következtében előálló új psychosis. *Minden vallásos élmény is ennél fogva egy idői momentumra szorítkozik.*

d) A fentiekből következik, hogy az élmény csak viszonylagos lehet. Az élmény viszonylagosságát igazolhatjuk azzal a dialektikai elgondolással, hogy ugyanazok a feltételek (legyenek azok akár külsők, akár belsők), amelyek a konkrét viszonyokat létre hozzák, csak egyszeriek. Még tudatos technikával sem lehet azokat ugyanazon formájukban megismételni, mint ahogy többé-kevésbé létrehozhatók a fizikai experimentumok. A viszonyok ez egyszerűsége természetesen hozzá magával az élmények viszonylagosságát.

7. Az élmény-keresztyénség igazi már történetileg is elhárítható formája a misztika.

El kell ismernünk, hogy a XIX. század és a XX. század világháború előtti idejében nagy kritikállansággal fordult keresztyénségünk is, theológiánk is a misztika felé s valami megváltó reménységgel attól várta a keresztyénség és a theologia megújulását és hatékonyabbá válását.

A misztika az Isten és ember közötti viszony közvetlenségét az extazis útján annyira fokozza, hogy az isteni és az emberi a lélekben összefolynak és eggyé lesznek. Ez a misztika fogalmi lényege. Nézzük meg már most, mennyire jut közelebb

a lélek a misztika útján az evangéliumi keresztyénség tartal-
mához, valóságához és igazságához ?

Az első, amiről különösképen meggyőző a misztika törté-
netének tanulmányozása, az, hogy még a legkeresztyénibb
misztikára nézve is közömbös végeredményében az evangéliumi
keresztyénség. A misztikus élményben van egy momentum,
amikor a misztikus elszakad a Jézus Krisztustól s reá nézve
feleslegessé válik. Van egy momentum, amikor a legkatoliku-
sabb, vagy akár a legprotestánsabb misztikus is összetalálkozik
minden idők misztikusaival s minden önmagával azonos pozitív
és objektív keresztyén isteni kijelentést magára nézve tehernek
érez és szabadulni igyekszik attól. Minden misztika és minden
misztikus előbb-utóbb oda jut, hogy magában az emberben
keresi az Istent s a lelki bensőségesség dologiasításával a lélek
istenítésének tényénél, tehát a bálványimádásnál áll meg. *Ennél-
fogva az Istennel való belső kapcsolat elmélyítése, nem az,
ami jellemző a misztikára nézve, hanem a lélek-istenítés
és a puszta emberi benső világ előtt való hódoló, borzadályos
szent tisztelet.*

Mindezeknek a megállapításoknak alapján eljutottunk oda,
hogy az élmény-keresztyénségre nézve levonjuk a következte-
téseinket.

A) Az evangéliumi keresztyénség megvilágításában a val-
lásnak épen abban van a lényege, hogy általa menekül az em-
ber saját magától. Az ember a vallásban a saját szubjektivi-
tásától való megszabadulását keresi, az élmény és misztika által
és ezeknek az útján azonban a tiszta szubjektivitás szférájá-
ban marad, ahol pedig az Isten számára nincsen hely, mert
Isten egyedül csak az önmagától elszakadt, a magát megüre-
sített emberre nézve van jelen.

B) Az immanens-emberi élmény és misztika magában ke-
res feleletet a magában felmerült kérdések-kérdéseire. Ezekre a
kérdésekre pedig egyedül Isten adhat feleletet, mert az em-
ber legfőbb kérdése ez: Ki az Isten? Erre a kérdésre csak
Isten felelhet.

C) Az idői élmény és misztika Istent is időivé teszi, pedig
az ember a vallásban menekül az időitől, várja az örökkévaló
megjelenését, az örökkévalónak pedig nincs helye ott, ahol
az idői tölti be az életét s foglalja le annak érdeklődését.

D) El kell utasítanunk az élmény-keresztyénséget, miután vi-
szonylagosságánál fogva kizárja az abszolút létformának a meg-
élését s immanens-emberi tényezők determinációja alá veti az
embert, amikor pedig a vallás legfőbb kérdése a viszonylagos-
ságától való megszabadulás.

T. S.

(Folytatjuk).

Asszonyainknak.

A papné a szószék alatt s a szószéken.

„A papnének nincsen hivatala a gyülekezetben“. Ezt a mondatot szívem legmélyebb meggyőződésével aláírom. De azért a fenti címmel kapcsolatban mégis szeretnék egyet s mást elmondani papnétestvéreimnek.

A szószék alatt. Hogy a papné *egyáltalán* elmenjen a templomba s részt vegyen az istentiszteleten, az nagyon fontos. De még sokkal fontosabb az, hogy *miképen* jelenik meg s miképen ül a szószék alatt az igehirdetőnek a felesége az istentiszteleten. Néha talán épületesebb lenne a gyülekezet számára, ha a papné otthon maradna, mintsem hogy — az utolsó percben, amikor a férje már fölmegegy a katedrába — izgatottan felhevülve rohanjon a helyére, hogy aztán az egész prédikáció alatt tragikomikus harcot vívjon az álmosságával s kimerültségével. Ha *igazán* nem képes idejében s agyonhajszolás nélkül a templomba jönni, akkor talán jobb, ha otthon marad. Minden valamirevaló papné úgyis mindent el fog követni, hogy mindig résztvehessen az istentiszteleten s ott lehessen, ha a társa prédikál s azért úgyis csak nagyon fontos okból fog elmaradni, csak akkor, ha másképp ~~nem~~ lehet. De ha résztvesz az istentiszteleten, akkor nyissa is ki s csukja is be a száját a kellő időben! Csukja be és hallgasson, amikor az éneklés előtt bizonyos emberek szeretnék vele az időt, cseléd- és gyermekügyeiket s a politikai- v. divatujságokat suttogva v. félhangosan megtárgyalni. A papné az ilyenekben ne vegyen részt s abban sem, hogy rögtön a templomozás után, már a templom küszöbén fölösleges hiú, üres beszélgetésbe elegyedjék s ezzel úgy magára, mint másokra nézve hiábavalóvá tegye az igehirdetés áldó hatását.

De nyissa ki a száját, amikor a gyülekezeti ének fölzendül, legyen akár „jó“ akár „rossz“ hangja v. hallása s akár ismeri, akár nem ismeri az illető éneket. A papné áhíthatos, szívből jövő éneklése ép olyan bizonyágtétel a gyülekezet előtt, mint a pap igehirdetése. S ép azért kevés látvány olyan szomorú, olyan botránkoztató és bosszantó, mint látni a papnét, aki közönyösen hallgatja végig az éneket, v. előkelő unottsággal ki sem nyitja, sőt el sem hozza az énekes könyvet!

Nem unalmas, de nem is épületes látvány az olyan papné, aki szüntelen ide-oda forog, mindent meglát s észrevesz s egy láthatatlan noteszbe egész pontosan följegyezi, hogy ki van jelen s ki hiányzik, hogy ki kinek köszönt nagyon barátságosan v. feltűnő hűvösen, hogy kinek volt új, méreg-drága kalapja s ki jár még mindig ugyanabban a régimódi, két esztendő előtti kabátban! Nem tudom biztosan, de úgy érzem, mintha az Úr

Isten mégis szivesebben s elnézőbben tekintene az elaludt v. bóbiskoló papnéra, mint arra a túlélőre, aki mindent tud, s mindent elkönnyvel!

A gyülekezet vasárnapi épülésének igen fontos alkotó része az, hogy a papi család tagjai kellő időben, csöndesen, barátságosan, rendesen felöltözve, kicsinyek és nagyok együtt indulnak a templomba. Ha az istentisztelet alatt a papné s a gyermekei áhitattal énekelnek, komoly elmélyüléssel figyelnek s templomozás után ünnepi komolysággal hazatérnek családi hajlékukba. Bizonyára nagyon fontos szerepe van a papnénak ezzel a szószék alatt. De még ennél is sokkal felelősségteljesebb hatása van a szószéken.

A szószéken? Igen. A legtöbben közületek még jól emlékeznek arra a szívdobogásra, amellyel életemek későbbi társát először láttátok a katedrában állani, először hallottátok prédikálni! Óh, bár ez a szívdobogás sohase szünnék meg egészen! Óh, bár még az öszülő hajú papné is érezné, hogy milyen fontos része van s mennyi felelősség illeti meg abban, hogy mit prédikál a társa a gyülekezetnek! Felelősség arra nézve, hogy milyen gondos hűséggel örködött társának külső és belső nyugalma és békessége fölött. Hogy *mi* nő ki abból a csendből, hogy *mit* termel ki ez a békés csend a gyülekezet számára, az persze kizárólag a papnak s az ő isteni Urának a dolga. De mégis, nem úgy kellene élni, hogy a pap és a felesége a hétköznap küzdelmei és terhei közt már előre készítgetik a szívében a vasárnap szent örömét s együtt építgetik titokban a vasárnapi szolgálat oltárát? Ehhez nincsen szükség hosszas beszélgetésekre s tárgyalásokra. Néha egy pár szó is elég ahhoz, hogy a másikban egész gondolatsort megindítson s megtermékenyítse a másiknak teremtő erejét. De ha ez nem is adatott minden papnénak, az imádság hatalma mindig a rendelkezésére áll. Hiszen olyan különböző lehetőségekről van szó, : van olyan pap, aki már megtalálja a textust a következő vasárnapra, még mielőtt a mai elmúlt volna — s van olyan, aki még pénteken se tudja talán, hogy miről prédikáljon vasárnap. A egyiknek életszükséglete, hogy a feleségével megbeszélje a készülő, s felolvassa neki az elkészült prédikációt. A másiknak nincs mit felolvasnia v. ha volna is, szentségtörésnek érezné annak közlését. De bármiképp is legyen, egy bizonyos, hogy a papné *imádkozó* lelkének mindig mögötte kell állnia a társa igehirdetésének. A papné alázatos, imádkozó szíve a legbiztosabb öre s a legszentebb áldása a papi élettárs prédikációjának.

S ha a pap ott áll a gyülekezete előtt, egyet mindig kell tudnia: ha mindenki süket és közönyös is, ha mindenki kritizál s kifogásol, v. vakon eláraszt is hizelgéssel ebben a gyülekezetben, *egy* van köztük — az én feleségem — aki tudja, hogy én ki vagyok s hogy mit akarok. S hogy ő tudja s én tudom,

hogy ő ismer engem, az az Isten drágalátos ajándéka. Nem minden pap lehet jó prédikátor s ebbe sok papnének kell fájdalmasan belenyugodnia. Az egyiknek több s a másiknak kevesebb adatott — s némelyeknek más adatott. Milyen türelmes s megértő sokszor a személyes pásztorációban, v. milyen okos s erélyes a gyülekezet szervezésében s gyakorlati vezérlésében egy olyan pap, aki a szószéken nem tartozik a kiválóságok közé. Egyben azonban mindig nagy lehet a tehetségtelen szónok is a szószéken: a hűségben. S ezen a ponton bizony sok-sok felelős szolgálat bízott a papnéra is. De asszonytestvéreim: csöndesen, *nagyon* csöndesen, alázatosan, szeliden s mindenkor a legnagyobb szeretettel.

Hangosabban és erélyesebben emelheti fel szavát a papné, ott ahol külső dolgokról van szó: pecsétes, poros palástokról, rongyos bibliáról, elszakadt, rendetlen úrasztali terítőkről, pókhálós templomablakokról s hasonlókról. Vagy talán épen a prédikáló társnak a szószéken való ízléstelen, helytelen, vagy különös modoráról. Ha látok pl. egy papot, aki beszéd közben éktelenül hadonászik s úgy üti a szószéket, hogy a gyengébb idegzetűek mindegyre összerázkódnak tőle; vagy olyan lassan beszél, hogy mindenki elálmosodik, v. ellenkezőleg olyan gyorsan, mintha az automobillal akarna versenyt futni — mindig arra gondolok: nincs ennek a papnak *felesége*? Nincsen társa, aki alázatos szeretettel nemcsak egyszer, de mindig újra megmondja neki: „Ez helytelen, ez zavaró, ez ellen küzdened kell, ezzel nem állhatsz a gyülekezet elé?!“

Imára kulcsolt kezekkel s éber szemmel s füllel álljatok a társatok mögött, papnék! Sajnos, nagyon hamar meg lehet szokni mindent s azért igen ajánlatos szemgyógyító ír s hasznos fülcsepp a papné számára, ha néha más igehirdetőt is hall, nemcsak a sajátmagáét. Ha alkalmatok van, igyekezzetek másokat is meghallgatni, ne csak a társatokat. A szubjektív asszonyi léleknek szüksége van arra, hogy időnként objektív mértékhez mérje az érzéseit. S hála legyen az Úrnak, ha eredményképen azt mondhatjátok: „Ha más tökéletesebb is, mint az enyém, ha nem is hagyta el ezt, v. azt a fogyatkozását, ha ebben, v. abban sokat kell is még tanulnia — nekem mégis az én papom, az én társam a legkedvesebb: De ezentúl még hűségesebben akarok a segítségére lenni, még hűségesebben akarok neki szolgálni a szószéken is — ébren örködő szeretettel, imádkozó szívvel, alázatos, boldog lélekkel.“

P. M.

Ahítat percei.

Útmutató a Biblia naponkénti olvasásához.

1926. I.

1. *Sokak bűnét hordozá.* (Ézsa. 53: 12.) Milyen távol vannak tőlem azok a jellemvonások, melyek Jézus igazi nagyságát adják. Hordozni mások bűneit olyan szeretettel, mint Ő hordozta az enyémekeket, mikor nekem magam bűneinek hordozása is elviselhetetlen teher, sőt sokszor jól érzem magamat alattok. Még kevésbé vagyok képes arra, hogy másért életemnek csak kis részét is odaadjam. De Ő hordozta értem ezeket, ezért csak Benne van reménységem. — *Imádság:* Megváltó Krisztusom, taníts engem elfogadni értem terheket hordozó kegyelmedet és könyörögi érettem is az Atyánál.

2. *Kishitűség és félelem.* (Máté 8: 26.) Minden félelem abból származik, hogy a hitünk nem elég erős; tehát úgy szabadulhatunk meg tőle, ha gyakoroljuk magunkat abban, hogy az életünk minden eseményét Isten kezére tudjuk bízni. Krisztus tudja mélyíteni és növelni e hitünket Ámilyen kincs a félelem, olyan boldogság az, mikor valaki megnyugszik abban, hogy az Úr gondot visel. — *Imádság:* Uram növelj az én hitemet, hogy egész életemet letehessem a Te áldott atyai kezébe. Nyugtass meg engem abban, hogy gondot viselsz rám, ki gyermeked vagyok a Krisztus által.

3. *A bűnelvétel napja.* (Zak. 3: 9.) Isten rendelt egy napot, melyen eltörli a föld álnokságait és megváltja az Ő népét. Végre is hajtotta ezt az Ő Fia által. Milyen boldogság akkor élni, mikor ez a nap nemcsak ígéret, hanem már teljes valóság. Aki ebben él, annak gyakran kellene gondolnia erre a kegyelemre. Miért van hát akkor, hogy az én életem mégis üres és kietlen? — *Imádság:* Köszönöm Uram, hogy nekem most adtál életet, mikor dicsó ígéreteid beteltek.

4. *Ki kedves az Urnak?* (Csel. 30: 34, 35.) Az, hogy Isten nem személyválogató, nekem nagy vigasztalás is, mert bizonyosságot nyújt nekem arról, hogy azok közé, akiket szent Fia által megváltott, engem is beleszámít. De ha nem személyválogató, akkor igazságos, mert csak az kedves előtte, aki féli Őt és igazságot cselekszik. Ezekről pedig nagyon messze vagyok. Meg kell tehát vizsgálnom magamat, hogy eléggé félelem-e Őt és azt cselekszem-e, ami előtte kedves. És ha úgy találom, hogy ebben hiányosságom van, folyamodnom kell atyai irgalmához és kegyelméhez — *Imádság:* Atyám, engem, aki tehetetlen vagyok a jóra, ne ítélj meg a Te igazságod szerint, hanem légy kegyelmes hozzám szent Fiad érdeméért.

5. *Az Úr hűség.* (V. Mózes 32: 4.) Az én Istenem hűséges, ígéretei kösziklák, melyre építeni lehet, cselekedetei tökéletesek. Ezek az ígéreteken nyugszik az én életem, s ha ezen nyugszik, nem kell aggódnom többé, mert kegyelme szilárd és engem szentségében megtart. Cselekedete, mellyel gyermekévé tett, nem elmúló szándék, hanem tökéletes igazság és erő, melyre életem reménységét felépíthetem. Ez a fegyverem minden kétség ellen. — *Imádság:* Istenem, Te engem gyermekévé tettél a Krisztus által, add, hogy hírdessem megtartó nevedet életem cselekedeteivel.

6. *Amiket szenvedni fogsz.* (Jel. 2: 10.) A szenvedést Isten néha váratlanul bocsátja ránk, néha Igéje által kijelenti a szenvedés idejét előre. Ez a mostani világ a szenvedések ideje. Ezekben az időkben biztat: Semmit se félj! A nyomorúságot csak akkor tudjuk elszenvetni keresztyéni lélekkel, ha van reménységünk Abban, Aki él és uralkodik a világon. — *Imádság:* Uram, Te arra a kegyelemre méltóztattál, hogy szenvedhetek a Te nevedért és országodért, tarts engem Szentlelked által, hogy tőled kérjek próbáimban erőt és vigasztalást.

7. *Az Úr megemlékezik a szövetségről.* (Ezék. 16: 60.) Ez nekünk, akik sokszor elfelejtettük már ezt a frigyét, vád és ítélet. Gyermekek és ifjak voltunk, mikor már szövetséget kötött velünk Fia által a szent keresztségben és konfirmációban, s mi erről megfeledkeztünk. Forgassuk elménkben gyak-

ran, mit adott nekünk az Úr a szent szövetség által és mit kíván általa tőlünk. — *Imádság*: Istenem, ki szent Fiad által engem felemeltél, engedd hogy lelkem örömmel ragadja meg kegyelmed jeleit és nevelj engem, hogy szövetségedet megtarthassam.

8. *A mennyei Atya.* (Máté 5: 45.) Az, hogy Isten milyen kegyelmes Atya, onnan látszik különösen, hogy gonoszságom és bűneim dacára hogyan táplál és gondoz engem is, aki jóságáért sokszor újabb gonoszságokkal fizetek. Szükséges tehát, hogy naponként elszámoljam kegyelmének jeleit és jótéteményeit s alázatos bűnbánattal ismerjem meg hozzám való kegyelmét. Ma is felhozta rám napját és ma is ragyog felettem kegyelme, melyet Megváltómban kijelentett. — *Imádság*: Atyám tégy engem igazán hálássá kegyelmedért s engedd meg, hogy egész életemben Téged szolgáljalak.

9. *Az örvendező fiak.* (Zak. 10: 7.) Isten Igéje a megszabadított népnek örömet ígér, még pedig az Úrban való örömet. Aki Istennel jár és napról-napra látja dicsőségét ragyogni és akaratát teljesedni a sötétségben ülő nép felett, annak öröme gyúli a szíve Isten kegyelmének láttán. Mennyi alkalom van az én életemben arra, hogy tapasztaljam az Úr jóságát és örömmel hirdessem kegyelmét. Ez az örömi, melyet Isten ígér a mi népünknek is, ha az hozzá tér és Benne keresi a szabadulást bűneiből. — *Imádság*: Szabadulás és öröm egyedüli forrása, taníts meg engem igazán örülni Tebenned.

10. *Miért jött az Embernek Fia?* (Máté 20: 28.) Milyen megszegyénítés rám, ha arra gondolok, hogy az én Krisztusom ezt mondta magáról, és mégis milyen felemelő tudni ezt. Megszegyénítés, ha gondolok arra, hogy Ő mindeneknek szolgáit, én meg hanyag és zugoló vagyok a szolgálatban. De tudom, hogy szolgálata által én érettem adta életét és Benne kereshetem a szolgálat Lelkét, mely erőt ad nekem a magam szolgálatára. — *Imádság*: Uram, aki érettem jöttél, hogy életedet add én értem, vezérelj engem Lelked által, hogy szolgálhassalak Téged, ameddig élek.

11. *Aldjátok az Urat!* (Jer. 33: 11.) Diadal és öröm szava hallatszik még majd ott, ahol most szomorúság lakik, mondja a próféta. Sokszor nehéz elképzelni ezt az időt, ha körülvett a nyomorúság árja. De Isten ígéretei igazak és ámenek, bennük hiányosság nincs. Minden nyomorúság végét és a kegyelem diadalát jelentik Isten ígéretei. Mikor az egész világ öröm lángjában ég és angyali seregek dicsőítik, hogyan maradhatnék én kétségeskedő és félenk? — *Imádság*: Uram, add, hogy csak Tebenned bízzam és tőled várjam szabadulásom, dicsőítve Téged mindenkor!

12. *A Sátán rostája.* (Luk. 22: 31.) Isten gyermekeit megpróbálja a Sátán, hogy meg tudnak-e állani abban, ami nekik adatott. Péter gyöngeségére keserves világot vetett ez a próba. Az ilyen időkben a keresztyén ember felismeri, hogy ez a Sátán rostája és az egyedüli mentéshez fordul ellene: ahhoz, hogy minél erősebben ragaszkodik Istenhez és Tőle kér erőt a megállásra. — *Imádság*: Atyám, mikor a Sátán el akar engem téríteni Tőled, állj mellettem Szentlelked által és harcolj érettem kegyelmesen.

13. *Az Úr szolgájának kérése.* (2. Mózes 32: 11–13.) Mózes könyörgött az Úrtól elpártolt népért. Előképe ez annak, hogyan könyörög a mi Urunk és Közbenjárónk érettünk Istennél. És míg Mózes kérése csak egy bűnös ember imádsága volt, mi nyugodtan bízhatunk Megváltónk közbenjárásában. De egyúttal mutatja azt is, hogy a keresztyén embernek nem félre kell állni lenézve a világot, nem is palástolni kell a bűnt, hanem imádkozni a bűnös világról. — *Imádság*: Uram, vedd kegyelmedbe ezt a világot, melyet szent Fiad megváltott és biztosítsd itt a Te Lelked diadalát.

14. *Az aratnivaló.* (Máté 9: 37–38.) Isten munkája állandóan készül ebben a világban. Különösen most, biztos jeleink vannak rá, hogy Isten meg akarja nyerni magának a mi egyházunkat és népünket. Istennek ezért a munkájáért imádkoznunk kell, hogy keltsen fel lelkeket, akik Neki adva át magukat, hirdessék és terjesszék az Ő országát és akik tegyen minket alkalmasakká erre a munkára. — *Imádság*: Atyám, tékints le erre a világra és készítsd el azt alkalmas talajjá a Te Fiad diadalának, tégy engem alázatos eszközzé ebben a nagy munkában.

15 *A pogányok az Úrhoz térnek.* (Mik. 4: 1—2.) Isten ez igékben biztosít a felől, hogy minden lelket meg akar nyerni. Ezért nekünk imádkozni kell, de abban a körben, melyben élünk, bizonyítani életünkkel is, hogy a kegyelem vár mindenkire. A mi életünkből kell látnia mindenkinek, hogy milyen dicsőséges terve van Istennek mindenkivel. Ezért egy keresztyén ember életéből ennek minden napon ki kell világlnia — *Imádság:* Uram, hajtsd végre dicsőséges tervedet hogy mindenek megismerjenek Téged és tedd az én életemet olyanná, hogy abból mindenki lássa a Te világosságodat.

16 *Krisztus hatalma mindenek felett.* (Ján. 17: 2.) Isten mindent a Krisztus hatalma alá helyezett, tehát engem is. Nem vagyok tehát a magamé, hogy éljek a magam akarata és kedve szerint, hanem Krisztusé vagyok, hogy Ő uralkodjék felettem s én neki engedelmeskedjem. De Krisztus ezen uralma a világ felett és felettem azért van, mert Ő örök életet akar adni nekem is, mint az övének mind. Hogyne engedelmeskednék hát neki készségesen és örömmel! — *Imádság:* Uram, ki engem hatalmadba vettél és megváltottál, cselekedd, hogy egész életemet neked szentelhessem.

17 *Ne felejtsd el Őt.* (Ézs. 44: 21.) Milyen sok baj és nyomorúság származik abból, hogy elfeledjük, hogy mi Isten tulajdonal, vérén megváltott gyermekei vagyunk ilyenkor támad meg bennünket a Sátán, hogy Istenből elragadjon. Ez ellen csak úgy lehet védekezni, ha napról-napra, az áhitat perceiben eszünkbe idézzük, hogy mi Istenhez tartozunk, hogy mit tett Ő értünk és mit kell nekünk tenni érte. — *Imádság:* Atyám, ne hadd elfelejtenem soha, hogy én Hozzád tartozom és a Tied vagyok.

18 *Kedves Isten szemei előtt.* (Ézs. 43: 4.) Boldogító izenet ez, hogy mi kedvesek vagyunk Isten szemei előtt. Nem magunkért vagyunk azok, mert önmagunkban bűnösök és tehetetlenek vagyunk, hanem Krisztusért, aki érettünk halált szenvedett. Ha pedig ennyire szeretett és szeret bennünket Isten, bizonyosan hisszük, hogy nem vesztetünk el, mert kegyelme azért szállott a földre, hogy magáévá tegyen igazán. — *Imádság:* Uram, ki annyira szeretted engem, hogy megváltottál, hogy a Tied legyek, tarts meg engem kegyelmedben mindig.

19 *Istené a dicsőség.* (Ézs. 42: 8.) Istené egyedül a dicséret a földön. Jaj annak, aki Őt csak fél szívvel akarja tisztelni. Nem azt tesz-e pedig, mikor másba vetem bizalmam és reménységem, nem az örökkévaló Istenbe? Mikor nem dicsérem Őt éjjel nappal, hanem kétségesskedve és aggódva élek? Meg kell ismernem, hogy milyen gyarlón szolgálom Őt és kérnem kell, hogy mutassa meg dicsőségét nekem az én életemben. — *Imádság:* Uram, én nem dicsóíthatlek méltóan gyarlóságom miatt, de cselekedd, hogy ajkam ne szűnjön meg dicsérni Tégedet mindenkor.

20 *Az adakozás.* (Máté 5: 42.) Itt nem csak a rendes adakozásról van szó, hanem arról, hogy a magunkénak másokkal való megosztása hozzátartozik a keresztyén élethez. Egy ilyen szeretet nélkül nincs Istennek tetsző élet. Meg kell vizsgálnom magamat, mennyiben hiányzik bennem ez a szeretet, mert ennek hiánya mindig azt jelenti, hogy Istenből vagyok távol és kérnem kell Istent, hogy ezt a lelket élessze bennem. — *Imádság:* Uram, taníts engem szent Fiad példája és Leike által az önfeláldozó szeretet gyakorlására.

21 *Az Úr felkentje.* (Ézs. 61: 1.) Ez az izenet épen nekem szól, aki szegény, megtört szívű, fogoly és megkötözött vagyok, s épen hozzám jön Az, aki ebből szabadulást ígér. De szabadulás csak annak van, aki vágyik ez után és aki tudja és ismeri nyomorúságát. Elszámolom hát bűneimet az én Szabadítómnak, hogy megmenekülhessek azoktól. Ha ezt megtettem, öröm, gyógyulás, szabadulás száll a szívemre. — *Imádság:* Szabadító Krisztusom, vezess engem bűneim és nyomorúságom igaz meglátására és részeltess engem a szabadulás örömeiben.

22 *Imádság és megbocsátás.* (Máté 5: 23—24.) Addig nem folyamodhatunk Istenhez, míg szívünkben a harag és gyűlölet bűne lakik. Meg kell tehát most vizsgálnom magamat, kik ellen táplálom haragot, gyűlölséget és nem csak nekem kell megbocsátanom nekik, hanem meg kell nyernem az ő bocsátatukat is, tekintet nélkül arra a gonosz-sugallta kifogásra, hogy én voltam-e a hibás, vagy ők. — *Imádság:* Atyám, teremts bennem tiszta szívet,

hogy alázatosan megvallhassam és megbánhassam bűneimet, melyeket mások ellen elkövettem és törd meg lelkem kevélységét.

23. *Az Úr első és utolsó.* (Jel. 1: 17) A mi Krisztusunk az első, minden teremtmény előtt való, Ő gondolt ránk és megváltott drága vérén, mikor még nem is tudtunk róla. Ő az utolsó, mikor semmi sem lesz már szemünk előtt, Ő ott világít előttünk kegyelme fényével és bevisz szentséges lakhelyébe. Milyen öröm ez annak, aki Benne hisz. Készítem lelkem erre az öröme és a világ nyomorusága és a halál semmit sem árthatnak nekem. — *Imádság:* Uram, ki helyet készítettél nekem a mennyben, készítsd lelkemet a veled való boldog találkozásra.

24. *Az utolsó alkalom.* (Luk. 23: 43.) Milyen megnyugtató látni a gonosztevőt a kereszten, amint az Úr utolsó biztatását hallja. Biztat ez bennünket azzal, hogy az Úr mindig szívesen fogad bennünket, s kegyelme készen áll a hozzá térdő bűnös elfogadására, de egyúttal figyelmeztet, hogy ne halogassuk a megtérést, hanem fogadjuk el kegyelmét, melyet kínál nekünk min den napon és most e jelen órában is. — *Imádság:* Uram, indíts engem igaz bűnbánatra és bűneim alázatos bevallására s ha nem is volnék erre képes, hívogass szelid szavaddal magadhoz.

25. *A bűn hatalma.* (1. Mózes 4: 7.) Az Úr int bennünket is rá, hogy sohasem szabad kicsinyelnünk a bűn hatalmát, mellyel minket meg akar ejteni. Az elbizakodás, mellyel erőseknek tartjuk magunkat, csak vesztünket okozza. Egyedül az Urban, a mi Megváltónkban vethetjük reménységünket, aki legyőzte a bűnt és diadalmat vesz rajta a mi életünkben is, ha nem magunkban, hanem Benne bízunk. Mert míg Kain maga akart a bűn ellen védekezni és elbukott, az Úr megvédi mindazokat, akik Benne vetik bizalmukat. — *Imádság:* Uram, Te látod, hány alakban leselkedik rám a bűn, látod gyöngöseségem is, óh jöjj és harcolj érettem és ments meg engem.

26. *A mi Istenünk megemésztő tűz.* (Zsid 12: 29.) Ez Istennek félelmisségét, hatalmát és erejét fejezi ki. Mert bár igaz, hogy Isten nekünk Atyánk a Krisztus által, mégis Isten előtt gyarló és bűnös ember, aminők vagyunk, nem állhat meg, csak félelemmel és rettegéssel, ha Isten tőkéletes szentségére gondol. Aki azonban Krisztus kegyelmének palástjába takarva jelenik meg előtte, annak megmutatja kegyelmes arcát. — *Imádság:* Istenem, mutasd meg nekem, hogyan tisztelhetlek Hozzád méltóan és indíts engem nagy neved félelmére.

27. *Idegen tűz az oltáron.* (4. Mózes 26: 61) Isten nem tűri oltárán az idegen isteneknek, bálványoknak élesztett tüzet. Az én szívem az Ő oltára s mégis hogyan ég ez oltáron az irigység, önzés, hiúság, gyűlölet, bosszú stb. idegen tüze. Ezeket a tüzeket el kell oltanunk és meg kell semmisítnünk, hogy ne érjen Isten itélete. Ne égessen se nemzetünk, se házuk népe, se magunk más tüzet, mint hálás szívek áldozati tüzét. — *Imádság:* Uram, tisztíts ki a lelkemből minden más lángot, mely nem a Te tiszteletedre ég, s engedd, hogy nemzetem és egyházam is csak Neked szolgáljon örökké.

28. *Ne félj, kicsiny nyáj!* (Luk. 12: 32.) A mi nyomoruságban élő és megpróbált nemzetünkhöz és egyházunkhoz szól így Isten és ebből erőt meríthet az a lélek, mely most súlyos terhek alatt nyög. Nem szabad tehát kétségbeesnünk, akármilyen súlyos is a próba, hanem bűnbánattal térni Ő-hozzá, s híven őrizni azt az örökséget, melyet készített az Őtet szeretőknek. — *Imádság:* Atyánk, ki megváltottad a Te népedet és országot ígértél neki, biztass bennünket evvel az örökséggel, s készíts magadnak mégtisztított népet, mely igazán a Tied legyen.

Hittérítő füzetek, könyvek kaphatók AZ ÚT kiadóhivatalában.
Kérjen árjegyzéket.

Kapható „AZ ÚT” kiadóhivatalában (Cluj-Kolozsvár, C. Victoriei 38.)
Ára 2 Lei.

„AZ ÉN KICSINYEIM“

6. szám.

Engedjétek hozzám jönni a gyermekeket.
(Márk 10. 14.)

HOVÁ SZÁLL ?

Hová száll az égi madár
Csilingelő dala ?
Hová száll a kék ibolya,
Liliom illata ?
Édes, jó Istenem
Hozzád száll, hozzád száll !
Örök jószágodért
Hálát mond a madár
S minden kis virágszál.

Hegyen, völgyön, rónaságon
Mit suttog a szellő ?
Mit döngöcsél a méhecske ?
Mit sóhajt az erdő ?
Nevedet sóhajtja —
Én is azt sóhajtom,
Mikor fölébredek,
Mikor a fejemet
Alomra lehajtom.

Pósa Lajos.

Jézusnak adták.

Karácsony szombatja volt. Már kezdett sötétedni. Közeledt az idő, amikor az angyalkák elindulnak a Jézus ajándékaival. A jó meleg szobából három gyermek tekintgetett ki a havas utcára. A legkisebb öt, a legnagyobb nyolc éves lehetett. Látszott rajtuk, hogy türelmetlenül várnak arra a pillanatra, amikor bemehetnek a másik szobába, a karácsonyfához. Nagyon komolyak és hallgatagok voltak, mert eszükbe jutott ez is, az is. Egy-egy durcás szó, engedetlenség, apró hazugságok, amelyek miatt nem érdemlik meg a Jézus ajándékait. Annál nagyobb lett az örömünk és annál hálásabban gondoltak Jézusra, amikor végre felnyílt az ajtó, rájuk ragyogott a karácsonyfa és rájuk mosolygott a sok ajándék. Ragyogott a szemük, boldogsággal volt telve a szívük, hangos volt a ház kacagásuktól.

Édes anyjuk, apjuk csendes örömmel nézte mindezt. A három gyermek mindenről elfelejtkezve fogott hozzá a játékhoz. Nem gondoltak többé az angyalokra, sem a Jézusra, csak a játékaikra.

„Gyermekek, látjátok, mindezt Jézusnak köszönhetitek“ — szólalt meg egyszer az édesanyjuk. „Hát ti mit adtok neki, ha ma este váratlanul eljönne hozzánk?“

A gyermekek egy pillanatig elhallgattak. Végre megszólalt egyik: „én mindent odaadnék neki.“ „Én is, én is,“ tette hozzá a másik két gyermek.

Már kezdték oltogatni a karácsonyfa gyertyáit, amikor egy szegény koldus asszony jött ajtójuk elé kis gyermekével.

A gyermekeknek megesett a szíve rajtuk, s ugyancsak jól megkopasztották a karácsonyfát, annyi mindent adtak a szegénynek. És azután vidáman játszottak tovább.

Mikor lefeküdtek, szokás szerint együtt imádkoztak. A legnagyobb, aki már vasárnapi iskolába járt, mondotta elől az imádságot, a többiek szépen utána.

Aztán megcsókolták egymást, jó éjszakát kívántak. De még nem tudtak elaludni. Különösen a középső forgolódott sokat. Egyszer csak megszólalt: „Alusztok-é?” — „Nem! Miért?” kérdezte a másik kettő.

„Az jutott eszembe, hogy mi a Jézusnak ígértünk mindent, s mennyi mindent odaadtunk a szegény gyermeknek. Ha igazán eljönne ma hozzánk Jézus, mit adnánk neki?”

Egy pillanatig nagy csendesség támadt e szavakra. A legkisebbnek már sírásra görbül a szája, amikor megszólalt a legnagyobb:

„Testvérekéim, ne sírjatok! Én azt hiszem, már volt nálunk a Jézus.”

„Akkor én is láttam volna” — felelte a legkisebb.

„Láttad is —” folytatta a legnagyobb. „Az a szegény gyermek ma este a Jézus volt. Ő jött hozzánk a szegény gyermek ruhájában. Mert azt tanultam a vasárnapi iskolában, hogy amit tesszünk eggyel a legszegényebbek közül, a Jézussal tesszük azt.”

A két kisebb nem felelt semmit. De, hogy megértették és elhitték a legnagyobb szavait, bizonyította az, hogy nem sokára, amikor bejött az édesanyjuk, mind hárman nyugodtan aludtak s a legkisebb álmában olyan szépen mosolygott, az édes anyja azt gondolta magában: bizonyára az angyalokkal játszik.

Kérdés a Bibliából:

Ki volt az a hős, aki halálos ellenségét megkímélte? (I. Sám. 24.)

1. Ki akarja közületek, hogy ez a lap kétekkora legyen? Aki akarja, terjessze, hogy minél több fogyjon belőle.   2. Aki levelezni akar közületek, vagy ha egy vasárnapi iskola levelezni akar, írjon a lap alján levő címre, választ fog kapni.

Kapható „Az Út” kiadóhivatalában, Cluj, Calea Victoriei 38. Egy drb. ára 50 bani.